

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
NAKİŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

144914

144914

GAZİ ÜNİVERSİTESİ MESLEKİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
EL SANATLARI EĞİTİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN
ÜRÜN OLUŞTURMA AÇISINDAN NİTELİKLERİNİN YETERLİĞİ
VE ÜRÜN OLUŞUMUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

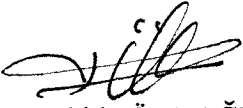
Hazırlayan
Mine CAN (KOCABAŞ)

Tez Danışmanları
Prof. Bilge SAİN
Yrd. Doç. Dr. Bülent ÖZTÜRK

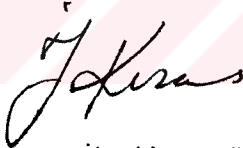
Ankara
Ocak-2004

Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Mine CAN (KOCABAŞ)'a ait “Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Ürün Oluşturma Açısından Niteliklerinin Yeterliği ve Ürün Oluşumunu Etkileyen Faktörler” adlı çalışma, jürimiz tarafından Nakış Eğitimi Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Tevhide ÖZBAĞI

Üye: Prof. Bilge SAIN

Üye: Yrd. Doç. Dr. İbrahim KISAÇ

ÖZET

Bu araştırmada, Gazi Üniversitesi Mesleki Eđitim Fakóltesi El Sanatları Eđitimi Bölümü öğrencilerinin ürün oluşturma ačısından niteliklerinin yeterliği ve ürün oluşumunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın evrenini, 2002-2003 eğitim ve öğretim yılı güz döneminde Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakóltesi El Sanatları Eğitimi Bölümü'nde eğitim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma örneklemine ise, El Sanatları Eğitimi Bölümü Nakış Eğitimi Anabilim Dalı 4. sınıf öğrencileri alınmıştır.

Çalışma, tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır. Araştırmaya veri toplamak amacıyla iki farklı Likert tipi ölçek hazırlanmıştır. Ayrıca, araştırmacı 14 haftalık eğitim süresince “El Nakışları Teknolojisi ve Atölyesi II” dersine katılarak öğrencileri gözlemlemiş ve bu gözlemlerden elde ettiği bulgulardan faydalanılmıştır.

Eđitim-öğretim dönemi sonunda araştırma kapsamına alınan 37 öğrencinin oluşturdukları ürün aracılığı ile kendi niteliklerinin yeterliğini kendilerinin değerlendirmesi istenmiştir. Aynı ürün değerlendirme ölçeği ile öğrencilerin ürün oluşturma ačısından niteliklerinin yeterliği araştırmacı tarafından da değerlendirilmiştir. Ürün oluşumunu etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik olarak hazırlanan ölçek ise sadece öğrencilere uygulanmıştır.

Araştırma verilerinin analizinde kişisel bilgiler için frekans ve yüzde dağılımları alınmıştır. Ürün değerlendirme ölçeği ile elde edilen veriler araştırma kapsamına dahil olan bazı değerşkenlere göre incelenmiştir. Öđrencilerin ürün oluşturma ačısından kendi niteliklerinin yeterliğini değerlendirmeleri ile araştırmacının onları değerlendirmesi arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için “t testi” yapılmıştır. Öđrencilerin ürün oluşumunu

etkileyen faktörlerin analizinde ise her bir faktörün maddelerinin aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları alınmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmeleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu anlaşılmıştır. Bu verilere dayalı olarak öğrencilerin kendi niteliklerinin yeterliklerini yeterince tanımadıkları ortaya çıkmıştır. Genel olarak öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmelerine göre, ürün oluşturma açısından öğrenci niteliklerinin yeterliği, teknik açıdan “orta düzeyde yeterli”, tasarım açısından “oldukça yeterli” olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler yaratıcılık açısından niteliklerinin yeterliğini “oldukça yeterli” düzeyde görürken, araştırmacıya göre “orta düzeyde yeterli” olduğu şeklinde değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin ürün oluşumunu etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin teknikleri hatırlamakta güçlük çekmedikleri ve alanla ilgili bilgi ve becerilere yeterince sahip olduklarına inandıkları anlaşılmıştır. Bu duruma karşılık alanla ilgili yayınları yeterince takip etmedikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin tasarlamış oldukları ürüne uygun malzemeye ulaşmada güçlük çekmedikleri anlaşılmıştır. Ancak, atölye ortamındaki bazı ders araçlarının eksikliğini yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin yeni fikirlere karşı almış oldukları olumlu eleştirilerle kendilerini geliştirdiklerine inandıkları ve yanıldıklarında hoşgörü ile karşılandıkları belirlenmiştir. Ancak, tasarım aşamasında olumlu karşılanan öğrenci fikirlerinin ürüne dönüştürülmesinde daha çok çaba sarf etmeleri gerektiğine inandıkları belirlenmiştir.

ABSTRACT

In this research, the students' of handcrafts department of vocational education faculty of gazi university capacity in constituting a product and determining the factors effecting the formation of product are aimed.

The scope of this research is constructed by students studying at handcrafts department of vocational education faculty of gazi university in 2002-2003 fall season. 4 th year students are taken to the sampling of the research.

Study is a descriptive search based on scanning model. Two different type of likert scale are prepared to gather data for the search. Furthermore, researcher had attended the "technology of hand embroidery and workshop II" lesson, observing the students and those observations were used.

At the end of the education season, product mediation of 37 students in research range and evaluation of their own capacity is asked. The students' capacity of in forming is also evaluated with the same product evaluation scale. The scale, produced only for determining the factors for forming the product, had only been applied on students.

In analyzing the search data frequency and percentage distribution are taken for personel information. The data, obtained with product evaluation scale, are examined according to variables in the search. "t test" is done todetermine if there is a significant difference between students evaluating their quality's capability in forming product and researcher's evaluating them. In analyzing the factors that effect students' forming product, mean and standard deviation of each factor's substances are taken.

According to the research results, it is observed that there are significant differences between students and researcher's evaluations. Related to the data, students don't obey their qualities' capability enough. In general, according to the students' and researcher's evaluation results, quality capacity of students is "medium sufficient" level on technical and design basis. Although students see themselves "fairly sufficient" level in creativity, researcher evaluates as "medium sufficient" level.

When the results of factors effecting students' product forming are examined, it is seen that students don't have difficulty in remembering the techniques and student believe that they have enough information and capacity in the field. It is seen that students don't have difficulty in supplying materiel for their planned product. However, they suffer from lack of lesson tools in the workshops. It is observed that students believe that they develop themselves with positive critique on new ideas and tolerance when they are mistaken. However, students ideas that are welcomed in design stage need more effort in product development.

ÖNSÖZ

Bir ülkenin kalkınmasında, doğal kaynakları kullanarak, sermaye ve teknolojiyi işe koşacak olan temel öge nitelikli insan gücüdür. Gelişmekte olan bir toplumda ise insangücü ihtiyacı ancak mesleki ve teknik eğitimle karşılanabilir. Mesleki ve teknik eğitim, genç ve yetişkinleri belirli bir mesleğe hazırlarken o alana yönelik mesleki bilgi, beceri ve davranışları kazandırmayı kapsar.

Eğitimin temel öğelerinden biri öğretme- öğrenme sürecidir. Özellikle mesleki eğitim alanında eğitim göreceğ öğrencilerin, işin gerektirdiği nitelikler dikkate alınarak seçilmesi gereklidir. Mesleki ve teknik eğitimin amaçlarını gerçekleştirmede yol gösterecek olan öğretmenlerinde günümüzün gelişen teknolojisini sürekli takip ederek, kendilerini geliştiren, yeterlik sahibi bireyler olması çok önemlidir. Programların yenilikçi, yapıcı olması yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi esas alması, eğitimin amaçlarına uygun nitelikteki araç ve gereçlerle düzenlenmiş ortamlarda eğitim verilmesi, eğitimin verimliliğini artırma konusunda önemli rol oynamaktadır. Bu sürece katılan öğrencilerin amaçlara ne dereceye kadar ulaştığını belirlemek, yaşanan sorunları tespit etmek üzere, belirli bir sistem içerisinde değerlendirme yapılması ve sonuçları hakkında öğrencilere bilgi verilmesinin de eğitimde önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmanın yürütülmesinde bilgi ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanlarım Prof. Bilge SAİN ve Yrd. Doç. Dr. Bülent ÖZTÜRK'e ve tezimin bazı aşamalarıyla yakından ilgilenen Yrd. Doç. Dr. İbrahim KISAÇ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mine CAN (KOCABAŞ)

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
Problem.....	8
Alt problemler.....	8
Araştırmanın Önemi.....	9
Sayıtlar.....	10
Sınırlılıklar.....	10
Tanımlar.....	10

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYINLAR VE ARAŞTIRMALAR.....	12
1. İlgili Yayınlar.....	12
2. İlgili Araştırmalar.....	14

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	17
Araştırmanın Modeli.....	17
Evren ve Örneklem.....	17
Verilerin Toplanması ve Analizi.....	17

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR.....	20
Öğrencilerin Kişisel Niteliklerine İlişkin Bulgular.....	20
Öğrencilerin Teknik, Tasarım ve Yaratıcılık Açısından Değerlendirilmelerine ilişkin Bulgular.....	22
Ürün Oluşumunu Etkileyen Faktörlere ilişkin Bulgular.....	39

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	43
SONUÇ.....	43
ÖNERİLER.....	51
KAYNAKÇA.....	53
EKLER.....	56
EK-1 Ürün Değerlendirme Ölçeği.....	56
EK-2 Ürün Oluşumunu Etkileyen Faktörler.....	58

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin İkamet Durumlarına Göre Dağılımları.....	20
Tablo 2: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Haftalık Çalışma Saatlerine Göre Dağılımları.....	20
Tablo 3: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin El Sanatları Alanında Eğitim	21
Tablo 4: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Maddi Kaynaklarının Eğitim Giderlerini Karşılama Durumlarına Göre Dağılımları.....	21
Tablo 5: Araştırma Kapsamına Alınan Nakış Eğitimi 4. Sınıf Öğrencilerinin Teknik Açısından Değerlendirilme Alanları.....	23
Tablo 6: Araştırma Kapsamına Alınan Nakış Eğitimi 4. Sınıf Öğrencilerinin Tasarım Açısından Değerlendirilme Alanları.....	26
Tablo 7: Araştırma Kapsamına Alınan Nakış Eğitimi 4. Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcılık Açısından Değerlendirilme Alanları.....	31
Tablo 8: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Teknik, Tasarım ve Yaratıcılık Alanlarındaki Niteliklerinin Genel Yeterlik Derecelerinin Dağılımı..	37
Tablo 9: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Genel Yeterlik Dereceleri İle Ders Geçme Notları ve Son Üç Yıla Dönük Alan Başarılarının Dağılımı.....	38
Tablo 10: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Ürün Oluşumunu Etkileyen Kişisel Faktörlere İlişkin Görüşleri.....	39
Tablo 11: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Ürün Oluşumunu Etkileyen Genel Faktörlere İlişkin Görüşleri.....	41
Tablo 12: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Ürün Oluşumunu Öğretim Ortamı Açısından Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri.....	42

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim, “bireyin kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci” olarak tanımlanmaktadır (Ertürk,1994). Ancak eğitimin toplumsal bir süreç olduğu ve toplumsal yaşamın ekonomik boyutu da varolduğu düşünülürse, eğitim sürecinin ekonomik amaçlarının da bulunması kaçınılmaz bir olgudur. İş gücü verimliliği artışına olan etkisi, eğitimin ekonomik amaçlara dönük en çok görülebilen yönüdür. Eğitim bu yönü ile toplumsal anlamda kalkınmaya katkıda bulunmaktadır. Eğitimin üretime dönük boyutu daha çok mesleki eğitim ve yetiştirme kavramları ile ifade edilmektedir.

Mesleki eğitim, bireye iş hayatında belirli bir meslekle ilgili, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleriyle geliştiren eğitime denir (Alkan,Doğan ve Sezgin,1988).

Mesleki eğitim, bireyin ve toplumun gelişmesini sağlayarak, ekonomik kalkınmayı destekler. Ayrıca, maddi ve manevi kültür değerlerini geliştirerek gelecek nesillere aktarılmasını sağlar.

Bir ülkenin kalkınması yetişmiş nitelikli insan gücüyle gerçekleşebilir. İstendik niteliklerle donanmış insanın eğitimle yetiştirilebileceğini ve bu işleviyle eğitimin, kalkınma girişimlerinin ön koşulu olduğu unutulmamalıdır (Bilen, 1999). Bilim ve teknolojiye meydana gelen hızlı değişme ve gelişmelerin yaşandığı dünyamızda, giderek artan bir hızla bilgi üretilmektedir. Bilgi üretimindeki bu yoğunluk ve hızlilik, insan hayatını tüm yönleriyle etkilemektedir. Bilgiyi üretime dönüştürebilecek niteliklere sahip yenilikçi ve yaratıcı bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla eğitimin amaçlarında ve yöntemlerinde de değişimler kaçınılmaz olmaktadır (Ünver, 2002). Bu nedenle mesleki eğitimde izlenecek programların da, çağdaş gelişmeler, ülke gereksinimleri, bireylerin dilek ve yetenekleri ışığında geliştirilmesi gerekmektedir (Ulusoy, 1983). Mesleki eğitimin

karakterinden kaynaklanan program sorununun sürekli olarak değerlendirilmesi, gelişmelere uyum sağlayabilecek nitelikte yetişmiş insan gücü problemini de ortadan kaldıracaktır (Aktuğ,1983).

Mesleki eğitimde diğer bir sorun ise, mesleki ve teknik eğitim programlarının uygulanmasında, günün gelişen teknolojisi doğrultusunda, her branşla ilgili araç ve gereçlerin tespiti, tasarımı, sağlanması ve kullanımıdır. Bugün mesleki eğitim için sağlanan ödenekler, öğretim programlarının gerektirdiği bütün iş ve işlemleri yeterli düzeyde yaptırılmasına imkan vermemektedir. Mesleki eğitimde uygulanan programların özelliğine uygun modern teknik ve teknolojinin uygulanmasına imkan sağlayacak öğretim araç ve gereçlerinin sağlanması gerekmektedir. Özellikle çağımızda elekroniğin bütün üretim alanlarına girmesi, üretim araçları ve yöntemlerinde büyük gelişme ve değişikliklere neden olmaktadır. Mesleki eğitim okullarının çağın gerektirdiği araç ve gereçlerle donatılması ve bunlara uygun programların hazırlanma çalışmaları mutlaka yapılmalıdır (Aktuğ, 1983).

Ancak ülkemizde mesleki eğitim genel öğretime göre daha masraflı olması nedeniyle ihmal edilmekte, finansman yetersizliği nedeniyle, bireysel, sosyal, ekonomik ve ulusal gereksinimlerimiz göz ardı edilmektedir. Meslek lisesi mezunu öğrencilerin üniversiteye girişte yaşadıkları puan hesaplamaya yönelik haksızlıklar da bu liselere olan ilgiyi son yıllarda giderek azaltmaktadır. Bu nedenle lise çağındaki gençlerimiz yoğun olarak genel öğretime yönlendirilmektedir.

Genel olarak 15-18 yaşları arasını kapsayan lise yılları, gencin kendisi ve meslekler hakkında oluşturduğu algılara dayanarak, bilgileri değerlendirerek eleştirmeye, birbirine uydurarak geleceğe ilişkin mesleki kararını oluşturmaya çalıştığı bir dönemdir (Yeşilyaprak, 2000). Ülkemizde halen genel yetenek ve bilgi testi sonuçlarına göre yüksek öğretime öğrenci seçilmekte, öğrencilerin dallara yönelişi cinsiyet, ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi veya ilgilerine göre kendileri tarafından yapılmaktadır. Oysa bu konuda yaşanan sorunlar, yönlendirme ve rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin eğitim hayatlarının daha başında iken, genel yetenek ve özel yeteneklerinin keşfedilerek geliştirilmesi ile sağlanmalıdır. Özellikle

öğretmenlerin çağdaş rehberlik anlayışı ile yetiştirilmeleri eğitimde yaşanan sorunları önlemek adına büyük önem arz etmektedir (Kuzgun,2000). Çünkü, mesleki eğitimin bir yönü de bu alanda eğitim verecek uzman ve öğretmenler yetiştirmektir. Günümüzde mesleki eğitime öğretmen yetiştirme programları fakülteler aracılığı ile gerçekleştirilmektedir.

Mesleki Eğitim fakültelerinin temel amacı, dört yıllık eğitim sonunda kişiye yaşamında rehberlik edecek bilgi, beceri ve tutumları istenilen düzeyde kazandırarak, nitelikli bireyler olarak mesleğe hazırlamaktır. Öğretmen yetiştirme programlarına göre değişiklik arz etmekle birlikte, genellikle programın % 62.5'i alan, %12.5'i genel bilgi ve % 25'i öğretmenlik bilgisi konularından oluşur (Baloğlu, 2002).

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi'de aynı amaçlar doğrultusunda 1982 yılında 2809 sayılı “Yüksek Öğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 Sayılı Kanun Hükmünde Karaname'nin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun” ile kurulan Gazi Üniversitesi bünyesinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Endüstriyel Sanatlar Öğretmen Okulu ve Kız Sanat Yüksek Öğretmen Okulu birleştirilerek kurulmuştur. Mesleki Eğitim Fakültesi halen isimleri;

- Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Bölümü
 - Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Bölümü
 - El Sanatları Eğitimi Bölümü
 - Eğitim Bilimleri Bölümü
 - Temel Bilimler Bölümü
 - Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Eğitimi Bölümü
- olan altı bölümüyle eğitim ve öğretimini sürdürmektedir.

Mezunların öğretmen olarak istihdam edildikleri çalışma alanı, öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı orta dereceli Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumlarıdır. Mezunlar, orta öğretim seviyesinde ara insan gücünü iş hayatına yönlendirerek bir yandan piyasada kaliteli insan gücü istihdamına, diğer yandan da

kıt ekonomik kaynakların etkili kullanımına imkan sağlama yolunda hizmet vermektedir.

Mesleki Eğitim Fakültesi'nin El Sanatları Eğitimi Bölümü ise Nakış Eğitimi, Dekoratif Sanatlar Eğitimi, Tekstil-Dokuma-Örgü Eğitimi ve Geleneksel Türk El Sanatları Eğitimi isimlerini taşıyan dört Anabilim dalından oluşmaktadır.

Bölüm mezunlarının geniş bir yelpazede istihdam edilme olanağı bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları ile Yaygın Eğitim Kurumlarında meslek öğretmeni ve yöneticisi, çeşitli kamu ve özel sektör kuruluşlarında eğitimci, uzman, yönetici ve alanı ile ilgili sanat danışmanı konumu, mezunların iş hayatındaki pozisyonlarının başlıcalarıdır. Ayrıca, mezunlar kendi alanlarında bireysel girişimcilik faaliyetleri yürütebilmektedir.

Okullar toplumun kültürünü yeni nesillere aktarmak suretiyle onlar üzerinde tesirli oldukları gibi, yetiştirdiği fertlerin aracılığıyla toplumun kültürüne önemli katkılarda bulunurlar. Yeni teknoloji üretimi, okulların, özellikle de üniversitelerin yetiştireceği fertlerle yakından ilgili görülmektedir (Demirel,1995). Eğitim kurumlarının esas görevi gençlere kaliteli bir eğitim hizmeti sunmaktır. Bilgi çağında bireylerin kazandıkları bilgi ve becerileri uygulayabilme, karar verebilme, sorumluluk alabilme, iletişim kurabilme, ekip halinde çalışabilme gibi yeterliklerini geliştirmeleri gerekli görülmektedir (Doğan,1997).

Yeterlik kavramı, kişinin çevredeki belli bir yerde, belirli bir işi, gerekli olduğu zamanda yapabilmesidir (Bursalıoğlu,1975 ; Kaya,1988).

Bireyin faaliyet göstereceği meslekte yeterlik sahibi olabilmesi için kullanılacak yöntemleri, teknikleri, süreçler ve işlemlerle ilgili teknik bilgi ve becerileri ona kazandıracak bir eğitim sürecinden geçmesi gerekir. Çünkü, yeterlik iş hayatına girmek için hazırlanan öğrencilerde aranan niteliklerdir.

Bu durum daha kapsamlı, planlı, etkili ve verimli öğretim tasarımı ve değerlendirme süreçlerine duyulan ihtiyacı arttırmış bulunmaktadır. Bireyde bir şey yapabilme, karar verebilme, öğrendiklerini uygulayabilme gibi yeterlikler geliştirmeyi amaçlayan öğretim programlarının içeriği, geçerliliği kanıtlanmış yeterliklerden geliştirilmekte ve değerlendirmede de bu yeterlikler bir ölçüt olarak kullanılmaktadır (Doğan,1997).

Sınıfta geliştirilecek yeterlikler (işlem, davranış) planlanırken, öğrenilen bilgi ve becerilerin sınıf dışında uygulanabileceği en az bir ortamın belirlenmesi gerekir. Öğrencilerin nerelerde çalışacakları dikkate alınarak ve neyi niçin öğrenmek istedikleri belirlenmek suretiyle. onların öğrendikleri bilgi ve becerileri kullanma yerlerinin saptanması gerekir. Birey ve toplum ihtiyaçlarını dikkate alarak oluşturulan program, belirlenen genel amaçlar doğrultusunda izlenecek süreci yönlendirir (Doğan,1997).

Mesleki ve teknik eğitim sistemine alınan öğrencilerin bu mesleğin gerektirdiği niteliklere sahip olması gerekir. Eğitim programlarına katılacak öğrenci yalnızca genel eğitimdeki başarılarına göre değil, işin gerektirdiği niteliklerde dikkate alınarak seçilmelidir. Bu amaçla öğrencilere mesleki rehberlik hizmeti verilmeli, onların kendi yeteneklerini anlamalarına imkan verecek eğitsel tecrübe kazandırılmalıdır (Şahinkesen,1993).

Öğretme, öğrenilmesi planlanan etkinliklerin gerçekleştirilmesi işidir (Bilen,1999). Etkin ve kalıcı bir öğrenme için bilgilerin unutulmaması, kullanılabilir nitelik taşıması ve öğrencinin kişiliğinin bir parçası haline gelmesi gerekir. Bu ancak yaratıcı eğitim süreciyle gerçekleştirilebilir. Bu nedenle yaratıcılık her dersin bünyesinde rehber olmalıdır. Öğrenci problemleri çözmek için düşünmeli, bir takım çözümler üretmeli. kararlar vererek uygulamalıdır. Çalışmalarını eleştirmeli, durumları yorumlamalı, yeni birleşimlere varmalıdır. Böylece yaşantısı içinde kazandığı değerleri çok yönlü etkileşimlerle elde etmiş olur ve kolay kolay unutmaz (İşbilen,2002).

Toplumsal gerekliliklerimizi göz önünde bulunduran, yeniliğe ve gelişime açık, yaratıcılığı teşvik edecek bir programın uygulanması sürecinde en önemli etmenlerden biri öğretmendir. Özellikle Mesleki Eğitim Fakülteleri'nde izlenen programların büyük bir kısmı atölye ortamında yapılan uygulamalı derslerden oluşur. Atölye eğitimi disiplinli bir iş olduğundan, her şeyden önce bu disiplinin öğrencilere kazandırılması gerekir. Bu nedenle atölye eğitimi veren öğretmenin özgüvenini kazanmış, alan bilgisi yeterliği yüksek, kültürlü, aktif ve kararlı olması gerekir (Ercan,1995). Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirmek için onlara değer vererek düşüncelerine saygı göstermelidir. Hiç bir zaman ben merkezli davranmamalı ve öğrencilerini kendisine bağımlı birer robot haline getirerek, onların kimliklerini yok etmemelidir. Öğrencilerin sadece dinleyerek, söylenenleri yaptıkları bir ortamda sanat eğitimi değil zanaat eğitimi görecekları kesindir (Balamir,2002). Öğretmenler öğrencilere yeni ve ilginç fikirler üreterek, olaylara ve olgulara farklı açılardan bakabilmelerini öğreterek, teoriyi uygulamaya koyabilmede onların yaratıcılıklarını cesaretlendirebilirler ve geliştirebilirler (Saban,2000). Özellikle Mesleki Eğitim Fakülteleri'nin toplum kalkınmasında önemini açıklayarak, onların öğretmen adayı olduklarını vurgulamalıdır.

Ne yazık ki ülkemizde yaşanan en büyük sorunlardan biri otoriter bir eğitim sistemimizin olmasıdır. Hayatımızın her alanına genel olarak baktığımızda özgür düşünen, yaratıcı ve yenilikçi bireyler yerine, sorunlarına çözüm getirmekte zorlanan gençler görmekteyiz. Bunu sebebi ilk ve orta öğretimde ezbere dayalı bir eğitim anlayışı izlememizdir. Bunun sonucu olarak gençlerimiz bağlantı kurarak düşünme, düşündüklerini dile getirme, sorgulama, araştırma ve eleştirme özelliklerinden uzak, geniş düşünemeyen bireyler olarak yetişmektedir (Kocabaş ve Öztürk,2003). Aynı hatalar ne üzücüdür ki, yüksek öğretimde de yaşanmaktadır. Orta öğretimden yeterince donanımlı olarak yüksek öğretime gelemeyen öğrenciler, burada orta öğretimden kalma ders mantığı ile yoğun bir programın esiri olmaktadır. Ancak insanların sadece dersle eğitilemeyeceği bir gerçektir. Bu öğrencilerin kendi alanlarına yönelik bilimsel ve sanatsal araştırmalar yapmaları için gerekli fırsatlar verilmelidir (Karayumak,1999). Sanatsal, toplumsal ve kültürel olayları takip

etmeleri onların hem estetik duygularının gelişmesini sağlayacak hem de okul dışında öğrenme anlamlı kılınmış olacaktır.

Eğitimde ölçme ve değerlendirmenin büyük önemi vardır. Eğitim bireyin davranışında istendik değişiklik oluşturma süreci ise, değerlendirme de, bu türden davranış değişmelerinin, daha önce belirlenen ölçütlerin ışığında oluşup oluşmadığını ortaya çıkarma sürecidir (Bilen,1999).

Eğitimde değerlendirme, öğrencilerin eksikliklerini belirleme, yeterliğe dayalı amaçlara ne oranda ulaşıklarını tespit etme, uygulanan yöntemin etkinliğini anlama ve genel olarak uygulanan programın ne oranda etkili ve verimli olduğunu belirleme gibi çeşitli amaçlarla yapılır. Değerlendirme amacı ile sistemden ve öğrenciden toplanan bilgiler, öğretimin geliştirilmesinde kullanılır (Doğan,1997).

Programa alınmış işlemler yeterliğe dayalı amaçlar haline çevrildikten sonra değerlendirme çalışmalarına başlanabilir. Yeterliğe dayalı amaçlar, genellikle kısa dönemde ulaşılabilecek, gözlenebilir ve ölçülebilir hareketleri gösterirler. Yeterliğe dayalı bir amaç öğrenci açısından yazılır ve işlem, koşul, standart gibi öğeleri içerir. Öğretimin sonunda öğrencinin davranışı kazanıp kazanmadığı belirlenirken yeterliğe dayalı amaçlar bir ölçüt olarak kullanılır (Doğan,1997).

Değerlendirme ile öğretmenin öğrenciyi tanımasına ve onun hakkında vereceği kararlara dayanak oluşturur. Öğrenciyi tanımanın asıl amacı onun kendisini tanımasına yardımcı olmaktır. Öğrencilerin doğru ve yeterince tanındığı ortamda, eğitim sürecinin verimliliği artar. Öğrenciye davranışını nasıl değiştireceği hakkında bilgi verir. Bunun için öğretmenin öğrenciye durumu hakkında bilgi vermesi gerekir. Öğrenme sürecini kontrol altında tutmak anlamına gelen bu önemli işlev ölçme ve değerlendirme sayesinde gerçekleşir. Öğretmene eğitim ortamında ne derece etkili olduğu hakkında kestirmeler verir (Yılmaz,1998).

Eğitim sürecinin sorunsuz olması beklenemez. Önemli olan sorunsuz bir eğitim süreci değil, sorunları görmezlikten gelmeden, örnek izleme yaklaşımı ile

sorun çözme anlayışını terk ederek, sorunlara ilişkin gerçekçi tespitler yapmak ve yeni gelişmeci çözüm önerileri üretebilmektir. Eğitim sürecinde karşılaşılabileceğimiz sorunlar; programdan, öğrenme ortamının fiziksel, psikolojik veya sosyal çevresinden, öğretim yönteminden ya da öğrenci yapısından kaynaklanabilir. Sorunların çözümünde en önemli öge doğru tespit ve sebepleri ortaya çıkarmaktır. Doğru işleyen ve eğitim süreci için bir araç olarak işletilen ölçme değerlendirme süreci bu konuda da büyük öneme sahiptir. Sonuçlar dinamik özellik gösteren eğitim sürecinin sorunlarını görerek, başarılı bir eğitim sistemi geliştirmemiz için uzmanlara, yöneticilere ve diğer ilgililere bilgi vermektedir (Yılmaz,1998).

Bu araştırmanın amacında Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Nakış Eğitimi Anabilim Dalı 4. sınıf öğrencilerinin ürün oluşturma açısından niteliklerinin yeterliğini belirleyerek, ürün oluşumunu etkileyen faktörleri tespit etmektir. Bu araştırma sonuçlarının öğrenci, öğretmen ve program çalışmalarına ışık tutacağı düşünülmektedir.

Problem

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü öğrencilerinin ürün oluşturma açısından niteliklerinin yeterlik derecesi nedir? Öğrencilerin ürün oluşumunu etkileyen faktörleri nelerdir?

Alt Problemler

Bu temel amaç çerçevesinde araştırma kapsamında şu sorulara cevap aranacaktır:

1-Öğrencilerin ürün oluşturma (teknik, tasarım ve yaratıcılık) açısından niteliklerinin yeterlik derecesi nedir?

2-Öğrenciler ürün oluşturma başarıları açısından kendilerini ne derece tanımaktadır?

3-Öğrencilerin diğer uygulamalı alan derslerinde gösterdikleri ürün oluşturma başarıları ile “El Nakışı Teknolojisi ve Atölyesi II” dersinde gösterdikleri başarıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4-Ürün oluşum sürecinde öğrencileri etkileyen faktörler nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Planlı bir eğitim öğretim sürecini başarı ile tamamlayan bir öğrencinin, yaşamında rehberlik edecek bilgi, beceri ve tutumları istenilen düzeyde kazanmış olduğu düşünülür. Ancak daha verimli bir eğitim için öğrencilerin yeteneklerini ne ölçüde geliştirebildikleri ve başarıyı etkileyen faktörleri ortaya çıkaracak araştırmalar yapılmalıdır.

Eğitim-öğretim süresince bir takım sorunların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Çeşitli nedenlerden kaynaklanabilecek bu sorunların tespitine yönelik araştırmalar yapılmalıdır. Bu konuda yapılan her türlü değerlendirme bizlere birer ipucu olmaktadır. Problemlerin nerelerden kaynaklandığını ve çözüm yolları hakkında bize bilgi vermesi açısından bu tür araştırmalar çok büyük önem taşımaktadır.

Yapılan literatür taramalarında Mesleki Eğitim Fakültelerinde eğitim gören öğrenciler ürün oluşturma başarıları ile ilgili araştırmaların sınırlı sayıda olduğu anlaşılmıştır. Bu sebeple araştırma önem taşımaktadır. Araştırma sonuçları El Sanatları Eğitimi Bölümü program çabalarına ışık tutması, öğrenci başarısının artırılmasında etkin olabilecek temel verileri öğretim elemanlarına sunması açısından da önemlidir. Ayrıca, bundan sonra konu ile ilgili yapılacak araştırmalara da kaynak oluşturacaktır.

Sayıtlılar

Bu araştırmanın temelinde aşağıdaki sayıtlılar yer almaktadır:

1- Nakış Eğitimi Anabilim Dalı 4. Sınıf öğrencileri 1, 2 ve 3. Sınıf öğrencileri ile aynı eğitim öğretim sürecinden geçtikleri için son sınıf öğrencileri Nakış Eğitimi Ana bilim Dalı'nın ürün başarısını temsil eder.

2- “El Nakışı Teknolojisi ve Atölyesi II” dersinde üretilen ürünler öğrencilerin ürün oluşturma başarısını temsil eder.

Sınırlılıklar

1- Araştırma öğrencilerin bilgi ve becerilerini ürün üzerinde gösterebilme yeterliklerini gözlemlemek, değerlendirmek ve araştırmacı tarafından hazırlanan ölçekleri uygulamak amacıyla El Nakışı Teknolojisi ve Atölyesi II dersi ile sınırlandırılmıştır.

2- Araştırma, El Nakışı Teknolojisi ve Atölyesi II dersinde 14 haftalık eğitim süreci sonunda meydana getirilen ürünler ile sınırlandırılmıştır.

3- Ürünlerin değerlendirilmesinde teknik, tasarım ve yaratıcılık olmak üzere üç temel nitelik esas alınmıştır.

4- Araştırma El Sanatları Eğitimi Bölümü Nakış Eğitimi Anabilim Dalı'nda 2002-2003 eğitim öğretim yılı güz döneminde 4. sınıfta eğitimine devam eden 37 öğrenci ile sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Yaratıcılık: Gözlem, bilgi ve düşüncelerimizi yeni düşünce ve kavramlar üretecek şekilde ilişkilendirmektir (Yıldırım,1998).

Tasarım: Bir düşünceyi, bir hareketi gerçekleştirebilmek için zihinde hazırlık yapmaktır (Güngör,1983).

Ürün: Bilinçli bir çabayla bir ihtiyaca cevap verebilecek mal veya hizmete denir (Yıldırım,1998).

Yeterlik: Kişinin çevredeki belli bir yerde, belirli bir işi, gerekli olduğu zamanda yapabilmesidir (Günay,1998).

Akademik Başarı: Öğrencilerin son üç yıla dönük olarak alan dersleri ders geçme notlarının ortalamaları.

Alan dersleri: El sanatları eğitime yönelik “el nakışları, makine nakışları ... gibi uygulamalı derslerdir .

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

1. İlgili Yayınlar

Mesleki eğitim bireyle iş hayatı arasındaki uyumu sağlar. Bu nedenle mesleki eğitim sürecine katılacak öğrencilerin, önceki tecrübeleri ile bu programdan beklediklerinin ve kabiliyetlerinin dikkatle incelenmesi yapılmalıdır. Eğitim programının gerçekçi olabilmesi için öğrencilerin programa girişteki niteliklerinin iyi belirlenmesi ve eğitimin bu düzeyden başlaması gerekir. Ayrıca bir meslek eğitiminin verili olabilmesi için, bu eğitime ihtiyacı olan, istekli ve seçilmiş öğrencilere ihtiyaç vardır. Bunun içinde programlara öğrenci seçmede belli standartlar önem kazanmaktadır. Öğrenciler eğitim süresince kendine güven, olgunluk, bilgi ve beceri gibi yetişkin insan ve başarılı bir iş için şart olan nitelikleri geliştirecek şekilde yetiştirilmelidir (Şahinkesen,1993).

Günümüzde mesleki eğitim, genel eğitimin bir parçası ya da bir fonksiyonu değil, bireyi yaşama hazırlayan ve bu amaç üzerine odaklanmış bir program gerektirir. Diğer bir ifade ile meslek eğitimi, bireye sadece bir mesleği icra etmesi için gerekli nitelikleri (yeterliği) kazandırmaya yönelik olarak düşünülen dar anlamda bir mesleğe hazırlama eğitimi değil, bireyin tüm olarak gelişimini ve yaşamdaki bütün rollerini en iyi şekilde yerine getirmesi için gerekli olan nitelikleri kazandırmaya yönelik bir eğitimidir (Yeşilyaprak,2000).

Mesleki alan becerileri, öğrencinin yetiştirildiği mesleği icra edebilmesi için gerekli yeterlikleri kapsar. Öğrenciye o gün için geçerli mesleki beceriler kazandırılırken, gelecekteki gelişmelere uyum sağlayabilmesi için gerekli olan kendini geliştirme, esnek ve yaratıcı olma gibi meslek alanında verimini sürdürmesi için gerekli niteliklerin kazandırılması da temel hedefler arasındadır (Yeşilyaprak,2000).

Bir kimsenin yeteneği onun kalıtım yolu ile getirdiği gizil gúcünün o güne kadar getirdiği kısmını, edindiği bilgi ve becerileri kapsamaktadır. Bir eğitim programında başarı, öğrenme gücü kadar, o güne kadar kazanılmış ve belli bir eğitim programına temel olacak bilgi ve becerileride gerektirmektedir. Tabii başarının gerçekteşmesinde alana karşı duyulan ilgi de önemli bir rol oynamaktadır. Böylece yetenek yani öğrenme gücü gizil güç, o güne kadar edinilmiş ön bilgi ve beceri ile güdülenme üçlüsünün ortak etkileşimi sonucunda gerçekteşmektedir (Kuzgun,2000).

Eğitimin temel öğelerinden biri öğretme-öğrenme süreçleridir. Bu süreçler eğitim kurumlarına ve uygulamaların sözkonusu olduğu koşullara uygun olarakdüzenlenmiş eğitim ortamında işe koşulmaktadır. Eğitimde başarı, ilgili kuramsal bilgilerin bu ortam ve süreçlerle etkili biçimde uygulamaya dönüştürülmesine bağlıdır. Eğitim alanında karşılaşılan sorunların bir nedeni kuramsal bilgi yetersizliği, diğer bir nedeni de dış etmenlerin olumsuz etkisidir. Ancak incelendiğinde sorunların büyük çoğunluğu yetersiz teknolojidenden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle öğretme ve öğrenmeyi teşvik edecek, kolaylaştıracak ve güdüleyecek araç-gereçlerin sisteme alınması gerekmektedir. Gelişen teknolojiyi takip eden mesleki ve teknik eğitim ile eğitim-öğretimin verimi yükseltilmelidir (Şahinkesen,1993).

Eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası da ölçme ve değerlendirmedir. Eğitim süresince ölçme ve değerlendirmenin fonksiyonları şöyle özetlenebilir;

- Öğrenciye davranışını nasıl değiştireceği, geliştireceği hakkında bilgi verir.
- Yeterince başarılı öğrenciyi motive eder.
- Öğrenci hakkında verilecek kararlara dayanak olur.
- Öğretmenin kendi öğretiminin ne derece etkili olduğunu kestirmesine yardım eder.
- Yönetici ve diğer ilgililere bilgi verir (Yılmaz,1998).

2. İlgili Araştırmalar

Özgüven (1974) tarafından çalışılan “Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler” konulu araştırmada, Hacettepe üniversitesi öğrencilerinin başarılarını etkileyen zihinsel etmenler yanında öğrencinin üniversiteye gelmeden önce bulunduğu genel ve aile çevresi, mezun olduğu lisenin nicelik ve nitelik yönünden olan durumu, lisenin bulunduğu çevre, öğrencinin kişisel ve kişilik nitelikleri, üniversitenin nitelikleri, öğrencinin üniversiteye ne gibi şartlar devam ettiği, üniversite giriş sınavlarının yordama değeri gibi zihinsel olmayan etmenlerinin belirlenmesine yönelik olarak hazırlanmıştır. Araştırma kapsamına 609 öğrenci alınarak, veri toplamak amacıyla üç temel kaynaktan faydalanılmıştır. Bunlar öğrencilerin başarılarına ait bilgiler, üniversite öğrenci işleri müdürlüğünde bulunan kişisel dosyalar ve üniversite giriş sınavı puanlarıdır.

Kaya (1988) tarafından yapılan “On Dokuz Mayıs üniversitesi Öğrencilerinin Benlik Tasarımı” konulu araştırmada, öğrencilerin çeşitli değişkenlere göre benlik tasarımı düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonuçlarından elde edilen bulgulara göre, ailesinin ekonomik durumunu “iyi” olarak algılayan öğrencilerin benlik tasarımı düzeyi “orta” ve “düşük” olarak algılananlara göre önemli ölçüde yüksek olduğu anlaşılmıştır. Akademik özgeçmişleri başarılı olan öğrencilerin benlik tasarımı düzeylerinin de daha yeterli olduğu anlaşılmıştır.

Tırpanalan (1991) tarafından çalışılan “Mesleki Eğitim fakültesi Giyim ve Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatı Öğrencilerinin Giyim Teknikleri ve Üretim Dersinde Giysi Tasarımı İşlemlerini Gerçekleştirme Düzeyleri” konulu araştırmada, öğrencilerin model geliştirmenin ön aşaması olan piyasa araştırmasına başvurma, çizimlerle özgün model geliştirme, çizimlerle geliştirilen modellerin seçiminde ilgili birimlerden görüş almaları, üretim kalıbı hazırlamaya yönelik işlemlerin uygulanması, örnek ürün hazırlama ile ilgili işlemleri uygulama oranları incelenmiştir.

Demirel (1995) tarafından yapılan “Öğretmenlik Mesleğine Yönelen Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik, Psikolojik ve Kültürel Özellikleri Üzerine Bir Araştırma” konulu araştırmasında, okul sisteminin başta gelen görevlerinden birisinin, içinde yer aldığı toplumun yenileşmesini ve devamlılığını sağlamak olduğunu belirtmektedir. Ülkemizi kültürel anlamda sürekli ve istikrarlı kılan unsurlara ve değerlere bağlı kalıp, onları canlı tutarak, kaynağı tahrip etmeden yenilikçi tavır takınmanın önemi üzerinde durulmaktadır.

Günay (1996) tarafından yapılan “Eğitim Yöneticilerinin Kişilik Özellikleri Değerleri ve Mesleki Yeterliklerinin Karşılaştırılması” adlı araştırmasında, yöneticilerin 14 alandaki yeterliklerini araştırmış ve buna bağlı olarak hangi alanlarda eğitim ihtiyacının olduğunu saptamaya çalışmıştır. Her yeterliğin nitelik ve etkinlik düzeyinin karşılaştırılması, kazanma yollarının saptanması, yeterliklerin değerlendirilmesi ve bu sistemlerin geçerliliklerinin araştırılması yapılmıştır.

Kaya (1996) tarafından çalışılan “Zonguldak Kara Elmas Üniversitesi 1. Sınıf Öğrencilerinin Yetenek ve İlgileri İle Eğitimini Aldıkları Mesleklere Uygunluğunun İncelenmesi” konulu araştırmada, Zonguldak Kara Elmas Üniversitesi’ne bağlı 5 fakülteden 165, 1. Sınıf öğrencisinin, eğitimini aldıkları meslek dalları ile yetenek ve ilgilerinin uygun olup olmadığının, bu meslek dallarını tercih ederken hangi faktörlerin etkisinde kaldıklarının ve profesyonel düzeyde bir mesleki rehberlik yardımı alıp almadıklarının belirlenmesine çalışılmıştır.

Karayumak (1999) tarafından çalışılan “Sanatsal Yaratıcılığa Etkisi Açısından Günümüz Türkiye’si Yüksek Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi” adlı araştırmasında, öncelikle sanatsal yaratıcılık üzerinde durmuş ve konuya iki açıdan yaklaşmıştır. Birinci bölümde, yaratıcılığın ne olduğunu açıklayarak bu noktada sanatsal yaratıcılığın yaratıcılıktan ayrımı üzerinde durmuştur. İkinci bölümde ise, yüksek öğretim düzeyinde verilen sanat eğitimi değerlendirilerek, sanatçı ve sanat eğitimcisi yetiştiren kurumların genel yapılarını ele almıştır.

Çıttır (2003) tarafından yapılan “Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Devam Ettikleri Öğretmenlik Programına İlişkin Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki” adlı araştırmasında, araştırmacı Likert tipi ölçek geliştirmiştir. 51 tutum cümlesinden oluşan ölçek 227 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen verilere göre, öğrencilerin tutumlarının öğretmenlik programına göre karşılaştırılmasında, ölçeğin geneli ve öğretim elemanı-öğrenci ilişkisine, mesleğe, atölye uygulamalarına yönelik tutum boyutlarında Nakış Öğretmenliği Programı öğrencilerinin tutumlarının, Dekoratif Sanatlar Öğretmenliği ve Geleneksel Türk El Sanatları öğretmenliği Programları öğrencilerinin tutum puanlarından anlamlı seviyede düşük olduğu; programa yönelik tutum boyutunda ise Nakış Öğretmenliği Programı öğrencilerinin tutumlarının, Dekoratif Sanatlar Öğretmenliği Programı öğrencilerinin tutumlarından anlamlı seviyede düşük olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin tutumlarının sınıflara göre karşılaştırılmasında, ölçeğin geneline, öğretim elemanı-öğrenci ilişkisine, mesleğe yönelik tutum boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir. 4. Sınıf öğrencilerinin tutumları 3. Sınıf öğrencilerinin tutumlarından yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Bu araştırma sonuçlarından da anlaşılabacağı üzere, mesleki yeterlik ve mesleki eğitim alanında eğitim gören öğrencileri konu alan araştırmaların sınırlı sayıda olduğu anlaşılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem ile verilerin toplanması ve analizi yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1991).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme ise El Sanatları Eğitimi Bölümü Nakış Eğitimi Anabilim Dalı'nda eğitim gören 4. sınıf öğrencileri alınmıştır. Araştırma örnekleme alınan 37 son sınıf öğrencisinin, dört yıllık lisans eğitimlerini tamamlama aşamasında olmaları sebebiyle, ürün oluşturma başarısı açısından kendilerinden beklenen bilgi, beceri ve tutumları istenilen düzeyde kazanmış oldukları düşünülmektedir. Bu nedenle, ürün oluşturma açısından niteliklerinin yeterliğini belirlemek amacıyla 4. sınıf öğrencileri seçilmiş, 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri araştırma örnekleme alınmamıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmaya kaynak oluşturacak verilerin toplanması amacıyla iki farklı Likert tipi ölçek hazırlanarak, uygulanmıştır. Araştırmada yararlanmak üzere konu ile ilgili tez, makale, kitap ve diğer kaynaklar taranmıştır. Ayrıca, araştırmacının 14

hafta süren eğitim süresince bizzat “El Nakışları Teknolojisi ve Atölyesi II” dersine katılarak yapmış olduğu gözlemlerden de faydalanılmıştır.

Ölçekler araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Birinci ölçek, öğrencilerin ürün oluşturma açısından niteliklerinin yeterliğini teknik, tasarım ve yaratıcılık alanlarında değerlendirmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Ürün değerlendirme ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliğini belirlemek üzere uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bu görüşlere dayalı olarak yapılan iyileştirmeler sonucunda 29 sorudan oluşan ölçeğe son hali verilmiştir. Değerlendirme ölçeği 5’li derecelendirmeye göre; (5) Çok yeterli, (4) Oldukça yeterli, (3) Orta derecede yeterli, (2) Az yeterli, (1) Yetersiz şeklinde düzenlenmiştir. Geliştirilen ürün değerlendirme ölçeği ile, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Nakış Eğitimi Ana Bilim Dalı son sınıfta eğitim gören 37 öğrencinin, 14 haftalık eğitim süreci sonunda oluşturdukları ürün aracılığı ile, kendi niteliklerinin yeterliğini, kendilerinin değerlendirmesi istenmiştir. Daha sonra ayrı bir yerde hazırlanan ve aynı sorulardan oluşan ürün değerlendirme ölçeği, araştırmacı tarafından ürünlerin tek tek incelenmesi ve elde edilen gözlem sonuçlarından faydalanılması suretiyle, öğrenci niteliklerinin yeterliği değerlendirilmiştir. Ölçek 2002-2003 eğitim ve öğretim yılı, güz döneminin son dersinde uygulanmıştır.

İkinci ölçek, öğrencilerin ürün oluşumunu etkileyen faktörlerin tespitine yönelik olarak hazırlanmıştır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini belirlemek üzere uzman görüşlerine başvurulmuştur. Kişisel, genel ve öğretim ortamından kaynaklanan faktörler olmak üzere üç bölümden oluşan ölçeğin başında, öğrencilere yönelik dört kişisel soru uygun seçenekler verilerek yer almaktadır. Ölçek 5’li derecelendirmeye göre; (5) Tamamen katılıyorum, (4) Oldukça katılıyorum, (3) Orta düzeyde katılıyorum, (2) Çok az katılıyorum, (1) Hiç katılmıyorum şeklinde düzenlenmiştir. Bu ölçek ürün değerlendirme ölçeğinin ardından sadece öğrenciler tarafından cevaplanmıştır.

Araştırmada ayrıca, öğrencilerin “El Nakışları Teknolojisi ve Atölyesi II” dersinden ders geçme notları ile alan derslerinde üç yıla dönük akademik başarıları

alınmıştır. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Dekanlığı'nın izniyle öğrencilere ait not dökümü üzerinden araştırma kapsamına alınan her öğrencinin alan dersleri not ortalaması alınmıştır. Bu verilerin aritmetik ortalaması alınarak alan dersleri genel akademik başarısı hesaplanmıştır.

Verilerin analizinde SPSS paket programından kullanılarak, ölçekler kendi içerisinde ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Araştırmada önem düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Ürün değerlendirme ölçeği ile elde edilen veriler araştırma kapsamına dahil olan bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Öğrencilerin ürün oluşturma açısından kendi niteliklerinin yeterliğini değerlendirmeleri ile araştırmacının onları değerlendirmesi arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediği konusunda, elde edilen verilerin istatistiksel analizi yapılmıştır. Anlamlılık tespiti için "t testi" yapılmış, sayı "n", puan ortalamaları "X", standart sapma "S", önem düzeyi belirlenmiş ve tablolar halinde sunulmuştur.

İkinci ölçeğin başında yer alan, öğrencilere ait kişisel bilgilerin frekans ve yüzde dağılımları alınmıştır.

Öğrencilerin ürün oluşumunu etkileyen faktörlerin analizinde, her bir faktörün maddelerinin sayısı (n), aritmetik ortalama (X), standart sapma (S) alınmıştır. Bu istatistiksel analiz sonucu elde edilen sonuçlar tablolar halinde verilerek, sonuçları değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın genel amacına uygun olarak hazırlanan anketlerden elde edilen verilerin istatistiksel analizi sonucu elde edilen bulgular ile bu bulguların yorumları yer almaktadır.

1. Öğrencilerin Kişisel Niteliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 1: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin İkamet Durumlarına Göre Dağılımları

Öğrencilerin İkamet Durumları	f	%
1.Ailesinin yanında	3	8,1
2.Yurtta	16	43,2
3.Öğrenci Evinde	18	48,6
TOPLAM	37	100,0

Öğrencilerin ikamet durumları incelendiğinde araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaklaşık yarısının (% 48.6) öğrenci evinde, bunu yakın değerlerle takip eden % 43.2'sinin ise yurttta kaldığı tespit edilmiştir. % 8.1'inin ise ailesinin yanında yaşadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 2: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Ürüne Ayırdıkları Haftalık Çalışma Saatlerine Göre Dağılımları

Ürüne Ayrılan Haftalık Çalışma Saati	f	%
1. 1-5 Saat	5	13,5
2. 5-10 Saat	14	37,8
3. 10-15 Saat	10	27,0
4. 15 Saatten Fazla	8	21,6
TOPLAM	37	100,0

Tablo 2 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin % 37.8'inin ürüne ayırdıkları haftalık çalışma saatinin 5-10 saat, % 27.0'sinin 10-15 saat, %

21.6'sının ise 15 saatten fazla zaman ayırdıkları tespit edilmiştir. % 13.5'lik bir kısmı ise 1-5 sat arasında zaman ayırdığını belirtmiştir.

Tablo 3: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin El Sanatları Alanında Eğitim Gördüklerine Memnun Olma Durumlarına Göre Dağılımları

El Sanatları Alanında Eğitim Gördüklerine Memnun Olma Durumları	f	%
1.Evet	9	24,3
2.Bazen	21	56,8
3.Hayır	7	18,9
TOPLAM	37	100,0

Tablo 3 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin % 56.8'inin el sanatları alanında eğitim gördüklerine bazen memnun oldukları cevabını verdikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin % 24.3'ü bu alanda eğitim gördüğüne memnunken, % 18.9'u hayır cevabını vermiştir.

Tablo 4: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Maddi Kaynaklarının Eğitim Giderlerini Karşılama Durumu

Maddi Kaynakların Eğitim Giderlerini Karşılama Durumu	f	%
Yetersiz	4	10,8
Az Yeterli	13	35,1
Yeterli	8	21,6
Orta Derecede Yeterli	12	32,4
TOPLAM	37	100,0

Tablo 4 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin % 35.1'inin maddi kaynaklarının eğitim giderlerini karşılama durumunun "az yeterli", %32.4'ünün "orta derecede yeterli", % 21.6'sının "yeterli", % 10.8'inin ise "yetersiz" olduğu belirlenmiştir.

Özgüven (1974) araştırmasında, toplam 139 öğrencinin %57'si aylık ortalama ellerine geçen paranın ihtiyaçlarını karşıladığını, %43'ü ise karşılamadığı ifade etmişlerdir.

2.Öğrencilerin Teknik, Tasarın ve Yaratıcılık AlanlarındaDeğerlendirilmelerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde Nakış Eğitimi Anabilim Dalı 4. sınıf öğrencilerinin ürün oluşturma açısından niteliklerinin yeterliği ile ürün oluşumunu etkileyen faktörlerin tespitine yönelik olarak hazırlanan ölçeklerden elde edilen veriler tablolar halinde sunulmaktadır. Ayrıca, bulguların yorumlanmasında, araştırmacının “El Nakışı Teknolojisi ve Atölyesi II” dersine 14 haftalık eğitim-öğretim süresince bizzat katılarak yapmış olduğu gözlem sonuçlarından da faydalanılmıştır. Öğrencilerin kenar temizleme işlemini verilen süre içerisinde tamamlayamamaları sebebiyle, kenar temizleme ve ürünü özelliklerine uygun ütüleme yeterlikleri teknik konuların değerlendirildiği tablo 5’den çıkarılarak değerlendirmeye alınmamıştır.

Tablo 5: Araştırma Kapsamına Alınan Nakış Eğitimi 4. Sınıf Öğrencilerinin Teknik Açından Değerlendirilme Alanları

SORU	n	X	S	Gruplar Arasındaki Farkların				
				X	S	Sh	t	Anlamlılık
Deseni düzgün çizme yeterliği	37	Öğr: 3,35	,857	,35	1,136	,187	1,88	,068
		Arş: 3,00	,943					
Deseni tekniğe uygun şekilde ve düzgün olarak geçirme yeterliği	37	Öğr: 3,62	,794	,73	1,071	,176	4,14	,000
		Arş: 2,89	,875					
Kumaşı işlemeye hazırlayarak germe yeterliği	37	Öğr: 4,11	,809	,89	1,173	,193	4,62	,000
		Arş: 3,22	,947					
Düzgün ve net bir işleme yapma yeterliği	37	Öğr: 3,59	,927	,22	1,182	,194	1,11	,273
		Arş: 3,38	1,089					
İğneleri tekniğine uygun şekilde işleme yeterliği	37	Öğr: 4,00	,707	,24	,796	,131	1,85	,071
		Arş: 3,76	,863					
İşlemenin tersini temiz çalışma yeterliği	37	Öğr: 3,76	,787	,22	1,109	,182	1,18	,243
		Arş: 3,57	,987					
Ürünün ve işlemenin temizliğini sağlama yeterliği	37	Öğr: 3,84	,834	,68	,973	,160	4,22	,000
		Arş: 3,16	,866					

Tablo 5 incelendiğinde, deseni düzgün olarak çizme yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının 3,35 araştırmacının değerlendirme

ortalamasının ise 3,00 olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır.

Deseni tekniğe uygun şekilde ve düzgün olarak geçirme yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının (3.62), araştırmacının değerlendirme ortalamasından (2.89) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t değeri (4.14), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.000$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördüklerini ortaya koymaktadır.

Kumaşı işlemeye hazırlayarak germe yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının (4.11), araştırmacının değerlendirme ortalamasından (3.22) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t değeri (4.62), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.000$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördüklerini ortaya koymaktadır.

Düzgün ve net bir işleme yapma yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının 3,59 araştırmacının değerlendirme ortalamasının ise 3,38 olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır.

İğneleri tekniğine uygun şekilde işleme yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının 4,00 araştırmacının değerlendirme ortalamasının ise 3,76 olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır.

İşlemenin tersini temiz çalışma yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının 3,76 araştırmacının değerlendirme ortalamasının ise

3,57 olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır.

Ürünün ve işlemenin temizliğini sağlama yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının (3.84), araştırmacının değerlendirme ortalamasından (3.16) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t değeri (4.22), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.000$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördüklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 5 incelendiğinde de, Nakış Eğitimi 4. sınıf öğrencilerinin, teknik alandaki bütün konularda kendi niteliklerinin yeterliğini araştırmacıya göre daha yüksek düzeyde değerlendirdikleri görülmektedir. Bu durum öğrencilerin son sınıfta olmalarının verdiği duygunun yanı sıra, her türlü teknik bilgi ve beceri hakkında kendilerini tecrübe sahibi hissediyor olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Çıttır (2003) “Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Devam Ettikleri Öğretmenlik Programına İlişkin Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki” adlı araştırmasında, öğreti elemanı-öğrenci ilişkisi, öğrencilerin mesleğe yönelik tutum boyutları ve ölçeğin genelinde 4. sınıf öğrencilerinin 3. sınıf öğrencilerine oranla daha olumlu bir tutum içerisinde olduklarını tespit etmiştir. 4. sınıf öğrencilerinin önceki sınıflardan elde etmiş oldukları deneyim, iletişim becerisi, mezun olabilmenin verdiği heyecan ile iş hayatına katılım beklentisinin bu sonucu doğurmuş olabileceğini belirtmiştir.

Tablo 5’e bakıldığında, öğrencilerin özellikle deseni tekniğe uygun şekilde ve düzgün olarak geçirme, kumaşı işlemeye hazırlayarak germe, ürünün ve işlemenin temizliğini sağlama konularındaki niteliklerinin yeterliğini araştırmacıya göre daha yüksek düzeyde değerlendirdikleri görülmektedir.

Öğrencilerin doğru desen geçirme tekniğini uygulamış olmaları, kendilerini bu alanda başarılı hissetmelerine sebep olarak gösterilebilir. Ancak, deseni düzgün geçirememekten kaynaklanan hatalar nedeni ile, araştırmacının öğrencileri daha düşük değerlendirmiş olduğu düşünülebilir. Ayrıca, tablo 5 öğrenci değerlendirmeleri açısından incelendiğinde, öğrencilerin kendilerini en düşük değerlendirdikleri konunun düzgün desen çizme yeterliği olduğu görülmektedir. Düzgün çizilmeyen bir desenin asla düzgün olarak geçirilmesi mümkün olmadığından, desen çizme aşamasında yapılan hataların bu işlemde daha çok ön plana çıkması, araştırmacının değerlendirmesinde etkili olmuştur. Tablo 5 incelendiğinde, araştırmacı öğrencilerin deseni tekniğe uygun şekilde ve düzgün olarak geçirme yeterliklerini (2.89), deseni düzgün çizme yeterliklerinden (3.00) daha yüksek seviyede değerlendirmesi bunun bir göstergesi olarak algılanabilir.

İşlemede desenin işlenecek yüzeye düzgün ve net geçirilmesi çok önemlidir. Desen kumaş cinsine ve işleme tekniğine uygun bir geçirme tekniği ile çok dikkatli şekilde geçirilmelidir (Yılmazkurt, 2002).

Öğrencilerin kumaşı işlemeye hazırlayarak, kasnakta uygun bir gerginlik elde etmeleri kendilerini germe konusunda başarılı hissetmelerine sebep olabilir. Ancak germe işlemi sırasında öğrencilerin kumaşı boy ipliği yönünde çekmemeleri kumaşa zarar vererek, açılmalara ve dokuma ipliklerinde bozulmalara, esnemelere neden olduğundan, araştırmacının öğrencileri kendilerinden daha düşük seviyede değerlendirmesine sebep olarak gösterilebilir. Bu durum öğrencilerin kumaş özelliklerini bilmediklerinin veya çalışılan kumaşın özelliklerine dikkat etmeden germe işlemini gerçekleştirdiklerinin bir göstergesi olabilir.

Kumaşı işlemeye hazırlayarak germe ürünün kalitesini doğrudan etkilemektedir (Köklü, 2002). Kusursuz ve net bir işleme için kumaşın çok iyi gerilmesi gerekmektedir. Kumaşı gererken dikkat edilmesi gereken hususlar asla göz ardı edilmemelidir (Yılmazkurt, 2002).

Öğrenciler ürünlerin kalitesini yükseltmek adına ürün oluşumunu her aşamasında temizlik kurallarına çok dikkat ettiklerini düşünebilirler. Ancak, öğrencilerin özellikle işleme yaparken ipliklerin temizliğine istenilen özeni göstermemeleri araştırmacının değerlendirmesinin öğrencilerden düşük olmasına sebep olmuştur. Ürünün sadece genel anlamda temiz olması yeterli değildir. İşleme ipliklerinin kirlenerek parlaklığını kaybetmesi renk kalitesini olumsuz yönde etkilediğinden, öğrencilerin ellerini sık yıkama gibi bazı temizlik alışkanlıklarını kazanmamış oldukları düşünülebilir.

Tablo 6: Araştırma Kapsamına Alınan Nakış Eğitimi 4. Sınıf Öğrencilerinin Tasarım Açısından Değerlendirilme Alanları

SORU	n	X	S	Gruplar Arasındaki Farkların				
				X	S	Sh	t	Anlamlılık
Tekniğe uygun desen hazırlama yeterliği	37	Öğr: 3,70	,777	,38	1,037	,170	,2,22	,033
		Arş: 4,08	,640					
Ürünün kullanım alanına uygun desen hazırlama yeterliği	37	Öğr: 3,92	,682	,35	,716	,118	2,98	,005
		Arş: 4,27	,450					
Ürünün kullanım alanına uygun kompozisyon oluşturma yeterliği	37	Öğr: 4,00	,527	,14	,822	,135	1,00	,324
		Arş: 3,86	,713					
Tasarlanan kompozisyonda ürünün ebatları ile desen ebatları arasında uyum sağlama yeterliği	37	Öğr: 4,30	,618	,41	,956	,157	2,57	,014
		Arş: 3,89	,774					
Tasarlanan kompozisyonda desen aralıkları ve genel boşlukların dengeli dağılımını sağlama yeterliği	37	Öğr: 4,05	,575	,24	1,090	,179	1,35	,183
		Arş: 3,81	,845					
Ürünün kullanım alanına uygun özellikteki gereçleri tespit ederek kullanma yeterliği	37	Öğr: 4,14	,713	,54	1,304	,214	2,52	,016
		Arş: 3,59	,985					
Uygulanan tekniğe uyum sağlayacak özellikteki gereçleri tespit ederek kullanma yeterliği	37	Öğr: 4,16	,688	,65	1,338	,220	2,94	,006
		Arş: 3,51	1,017					
İğne tekniklerinin desen üzerinde uyumlu dağılımını sağlama yeterliği	37	Öğr: 3,95	,705	,03	,897	,147	,183	,856
		Arş: 3,97	,552					
Renk uyumunu sağlama yeterliği	37	Öğr: 4,00	,782	,05	,911	,150	,361	,720
		Arş: 3,95	,664					
Ürünün özelliklerine uygun kenar temizleme tekniğini belirleyerek uygulama yeterliği	37	Öğr: 3,84	,688	,43	,929	,153	2,83	,008
		Arş: 4,27	,560					

Tablo 6 incelendiğinde, tekniğe uygun desen hazırlama yeterliği konusunda araştırmacının değerlendirme ortalamasının (4.08), öğrencilerin değerlendirme ortalamasından (3.70) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda elde edilen t değeri (2.22), araştırmacı ile öğrencinin değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.033$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, araştırmacının öğrencileri kendi değerlendirmelerinden daha yüksek düzeyde görerek değerlendirdiği sonucunu ortaya koymaktadır.

Ürünün kullanım alanına uygun desen hazırlama yeterliği konusunda araştırmacının değerlendirme ortalamasının (4.27), öğrencilerin değerlendirme ortalamasından (3.92) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda elde edilen t değeri (2.98), araştırmacı ile öğrencinin değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.005$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, araştırmacının öğrencileri kendi değerlendirmelerinden daha yüksek düzeyde görerek değerlendirdiği sonucunu ortaya koymaktadır.

Tasarlanan kompozisyonda ürün ebatları ile desen ebatları arasında uyum sağlama yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının (4.30), araştırmacının değerlendirme ortalamasından (3.89) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda elde edilen t değeri (2.57), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.014$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördüklerini ortaya koymaktadır.

Ürünün kullanım alanına uygun özellikteki gereçleri tespit ederek kullanma yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının (4.14), araştırmacının değerlendirme ortalamasından (3.59) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda elde edilen t değeri

(2.52), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.016$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördüklerini ortaya koymaktadır.

Uygulanan tekniğe uyum sağlayacak özellikteki gereçleri tespit ederek kullanma yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının (4.16), araştırmacının değerlendirme ortalamasından (3.51) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda elde edilen t değeri (2.94), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.006$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördüklerini ortaya koymaktadır.

Ürünün özelliklerine uygun kenar temizleme tekniğini belirleme yeterliği konusunda araştırmacının değerlendirme ortalamasının (4.27), öğrencilerin değerlendirme ortalamasından (3.84) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda elde edilen t değeri (2.83), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.008$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, araştırmacının öğrencileri kendi değerlendirmelerinden daha yüksek düzeyde görerek değerlendirdiği sonucunu ortaya koymaktadır.

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmacının Nakış Eğitimi 4. sınıf öğrencilerinin tasarım alanında, tekniğe ve ürünün kullanım alanına uygun desen hazırlama ile ürünün özelliklerine uygun kenar temizleme tekniğini belirleme konusundaki niteliklerinin yeterliklerini, öğrencilerden daha yüksek düzeyde değerlendirdiği görülmektedir.

Öğrencilerin çalışılacak tekniğe ve ürünün kullanım alanına uygun desen hazırlama konularında, teknikleri birbirinden kolay ayırt edebildikleri ve çalışılacak işleme türünün desen özelliklerini bildikleri söylenebilir. Ancak, desen hazırlarken yapılması gereken ekleme, çıkartma, büyültme ve küçültme gibi işlemlerde

zorlanmaktadır. Öğrencilerin farklı bakış açıları ile desene yaklaşamamaları ve sık sık öğretim elemanının görüşlerine başvurmaları, öğrencilerin bu konularda risk almaktan ve hata yapmaktan korktukları veya desen tasarımı hakkında yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmadıkları şeklinde değerlendirilebilir. Dolayısıyla ürünlere öğretim elemanının tecrübesinin, öğrenci görüşlerinden daha fazla yansımaları ürün başarısını arttırdığı düşünülmektedir. Bu nedenle araştırmacının değerlendirmesinde oldukça yeterli görünen bu niteliklerin gerçek öğrenci başarısını göstermediği söylenebilir.

Çıttır (2003) “Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Devam Ettikleri Öğretmenlik Programına İlişkin Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki” adlı araştırmasının sonuçları arasında, öğretim elemanı-öğrenci ilişkisine yönelik tutum boyutunda, öğrencilerin genel olarak olumlu tutuma sahip olduklarını belirlenmiştir. Diğer yandan öğrencilerin, öğretim elemanlarının ürün tasarımında kendilerinin yaratıcı ve üretken olmalarına yeterli fırsat tanımadıklarına inanmaktadırlar. Öğretim elemanları, atölye derslerinde yapılan ürünlerin niteliğini arttırmak için, kendi estetik algılarına öncelik vermekte, öğrencinin ürüne yönelik düşüncelerine ikincil değer atfedilmektedir. Bu yaklaşım ürün kalitesini arttırmakta, ancak öğrenciyi kendi ürününe yabancılaştırmaktadır.

Yaratıcı insanlar mantıklı riskler alırlar ve bazen de hata yaparlar, başarısızlığa uğrarlar. Burada söz konusu olan mantıklı risklerdir; yani, bu riskler ile insan hayatını tehlikeye sokacak türden riskler kastedilmemektedir. Dolayısıyla, öğretmenlerin öğrencilere mantıklı risk almayı öğretmeleri ve cesaretlendirmeleri gerekmektedir. Çünkü, yaratıcı insanlar mantıklı ve entellektüel riskler alırlar. Risk almak bireyin yaratıcı veya fark edilir bir iş yapabilme şansını yükseltir (Akt. Saban,2000).

Tablo 6’ya bakıldığında, öğrencilerin tasarlanan kompozisyonda ürünün ebatları ile desen ebatları arasında uyum sağlama ve ürünün kullanım alanı ile tekniğe uyum sağlayacak özellikteki gereçleri tespit etme konularındaki niteliklerinin yeterliğini araştırmacıya göre daha yüksek düzeyde değerlendirdikleri görülmektedir.

İşleme kompozisyonu hazırlarken motiflerin ayrı ayrı veya bir araya getirildiği farklı düzenlemelerle, estetik bir görüntü elde etmeye çalışılır. Bu düzenlemelerde yapılan büyültme, küçültme ile motifler arasında sağlanan birlik ve hareket, desenin ürün ebatları ile dengesini kurar. Kompozisyon oluşturma safhasında sağlanan bu dengenin, öğrencilerin plansız çalışıp süreyi iyi kullanamaması nedeniyle bazen motif sayısında azaltmaya gidilerek ya da bir bölümünün iptal edilerek bozulması, araştırmacının değerlendirmesinin öğrencilerden daha düşük olmasına sebep olarak gösterilebilir.

Öğrencilerin ürünün kullanım alanına ve tekniğe uygun özellikteki gereçleri tespit etme konusunda, kumaşların apresine ve dokuma özelliklerine dikkat etmeden satın aldıkları tespit edilmiştir. İşleme tekniğinin sık ve düzgün dokunuşlu kumaşları gerektirmesine rağmen, öğrencilerin seyrek dokunuşlu ve en-boy ipliği fark eden kumaşları kullanmaları araştırmacının değerlendirmesindeki farklılığın nedeni olarak gösterilebilir. Öğrencilerin çalışma öncesi yeterli malzeme araştırması yapmamaları, yenilikleri takip etmemeleri bu konudaki problemlerin kaynağı olarak düşünülebilir.

Tablo 7: Araştırma Kapsamına Alınan Nakış Eğitimi 4. Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcılık Açısından Değerlendirilme Alanları

SORU	n	X	S	Gruplar Arasındaki Farkların				
				X	S	Sh	t	Anlamlılık
Deseni çizerken karşılaşılan sorunlara çözüm bulma yeterliği	37	Öğr: 3,41 Arş: 3,05	,927 ,970	,35	1,230	,202	1,73	,091
Deseni işlenebilir hale getirme sürecinde gerekli olan düzeltmeleri yapma yeterliği	37	Öğr: 3,35 Arş: 2,76	,857 ,983	,59	1,235	,203	2,92	,006
Çalışılan desenin son halini çizerken estetik duyarlılığını çizime yansıtma yeterliği	37	Öğr: 3,38 Arş: 2,78	,953 ,962	,65	1,252	,206	3,15	,003
Tasarımı yaparken üzerinde çalışılan desenin konuya uygun olup olmadığına karar verme yeterliği	37	Öğr: 3,92 Arş: 3,00	,595 1,000	,92	1,320	,217	4,23	,000
Tasarımı yaparken uygun olan kompozisyona karar verme yeterliği	37	Öğr: 3,76 Arş: 3,11	,641 ,936	,65	1,033	,170	3,81	,001
İşlemenin güzel ve net bir görüntü elde etmesi için ürüne estetik duyarlılığını yansıtma yeterliği	37	Öğr: 3,65 Arş: 3,11	,824 1,125	,54	1,145	,188	2,87	,007
Uygulama sırasında karşılaşılan hata veya kazalara çözüm bulma yeterliği	37	Öğr: 3,68 Arş: 3,00	,852 ,850	,68	1,029	,169	3,99	,000
Kullanılan renklerin ürün üzerinde uyumlu dağılımını sağlayarak estetik bir görüntü elde etme yeterliği	37	Öğr: 3,81 Arş: 3,11	,569 ,966	,70	,939	,154	4,55	,000
Mesleki açıdan kendisine duyduğu özgüven	37	Öğr: 3,81 Arş: 2,78	,908 886	1,03	1,067	,175	5,85	,000
Çalışılan ürün ile alana bir yenilik getirme yeterliği	37	Öğr: 3,16 Arş: 2,92	1,041 ,493	,24	1,090	,179	1,35	,183

Tablo 7 incelendiğinde, deseni işlenebilir hale getirme sürecinde gerekli olan düzeltmeleri yapma yeterliği konusunda öğrencinin değerlendirme ortalamasının (3.35), araştırmacının değerlendirme ortalamasından (2.76) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda elde edilen t değeri (2.92), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi

arasında anlamlı bir farklılık ($P=.006$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördüklerini ortaya koymaktadır.

Çalışılan desenin son halini çizerken estetik duyarlılığını çizime yansıtma yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının (3.38), araştırmacının değerlendirme ortalamasından (2.78) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda elde edilen t değeri (3.15), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.003$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördüklerini ortaya koymaktadır.

Tasarım yaparken üzerinde çalışılan desenin konuya uygun olup olmadığına karar verme yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının (3.92), araştırmacının değerlendirme ortalamasından (3.00) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda elde edilen t değeri (4.23), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.000$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördüklerini ortaya koymaktadır.

Tasarım yaparken uygun olan kompozisyona karar verme yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının (3.76), araştırmacının değerlendirme ortalamasından (3.11) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda elde edilen t değeri (3.81), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.001$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördüklerini ortaya koymaktadır.

İşlemenin güzel ve net bir görüntü elde etmesi için ürüne estetik duyarlılığını yansıtma yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının (3.65), araştırmacının değerlendirme ortalamasından (3.11) yüksek olduğu görülmektedir.

Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda elde edilen t değeri (2.87), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.007$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördüklerini ortaya koymaktadır.

Uygulama sırasında karşılaşılan hata veya kazalara çözüm bulma yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının (3.68), araştırmacının değerlendirme ortalamasından (3.00) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda elde edilen t değeri (3.99), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.000$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördüklerini ortaya koymaktadır.

Kullanılan renklerin ürün üzerinde uyumlu dağılımını sağlayarak estetik bir görüntü elde etme yeterliği konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının (3.81), araştırmacının değerlendirme ortalamasından (3.11) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda elde edilen t değeri (4.55), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.000$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördüklerini ortaya koymaktadır.

Mesleki açıdan kendisine duyduğu özgüven konusunda öğrencilerin değerlendirme ortalamasının (3.81), araştırmacının değerlendirme ortalamasından (2.78) yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda elde edilen t değeri (5.85), öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı bir farklılık ($P=.000$) olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin kendilerini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördüklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 7 incelendiğinde, Nakış Eğitimi 4. Sınıf öğrencilerinin yaratıcılık alanındaki bütün konularda kendi niteliklerinin yeterliğini araştırmacıya göre daha yüksek düzeyde değerlendirdikleri görülmektedir.

Araştırmacının değerlendirmelerine göre, öğrencilerin deseni işlenebilir hale getirme sürecinde gerekli düzeltmeleri yapma konusunda yaratıcılıklarını çok fazla ortaya koyamadıkları söylenebilir. Bu süreçte öğrencilerin desene kendilerinden bir şey katamama ve yaratıcılıklarını ön plana çıkaramamalarının sebebi olarak isteksizlik, özen ve itina eksikliği, çizim egzersizleri yapmama gibi kişisel faktörler veya desen çizimi konusundaki ön yaşantıları ile ilgili eksiklikler olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra desenin son halini çizerken estetik duyarlılıklarını çizimlerine yansıtamama problemlerinin sebebi de, desen çizme derslerinde izlenen program veya ders saatlerinin yetersizliği olabilir. Programa aşırı bağlı kalarak sürekli denetim altında yapılan derslerde yaratıcılığın arka plana itilmiş olabileceği de bu duruma sebep olarak düşünülebilir.

Sanat eğitimcisi yetiştiren üniversitelerde yapılan atölye uygulamalarının sanatsal yaratıcılık açısından değerlendirilmesi, bu kurumlarda verilen eğitimin içeriğine bağlıdır. O nedenle programlar, yaratıcı ve yapıcı güçlerin öğretime dönüştürüldüğü bir eğitim anlayışıyla düzenlenmelidir. Fakülte içi koordinasyonla beslenen, esnek ve gelişmeye açık, çok sesliliğe dayalı, çağdaş ve yenilikleri takip eden bir anlayışla yapılandırılmalıdır. Programlar yönlendirici değil, yol gösterici olmalıdır(Arıcı,1999).

Öğrencilerin tasarım yaparken uygun kompozisyona ve desenin konuya uygun olup olmadığına bağımsız olarak karar verme konusunda karasızlık çekmeleri, araştırmacının kendilerinden daha düşük seviyede değerlendirmesine sebep olarak gösterilebilir. Öğrencilerin yeni farklı olanı uygulama anlamında kendilerine güvenmemeleri, alay edilmesinden korkmaları, orjinallığe kapalı olmaları gibi sebeplerle kendi yaratıcılıklarını bastırdıkları da düşünülebilir.

Davranış bilimciler arasında yaratıcılığın doğuştan geldiğini öne süren bir kesim olmakla beraber, yaratıcı olmanın öğrenilebileceği ve bu yeteneğin eğitimle geliştirilebileceğini savunanlar çoğunluktadır (Bentley,1999).

Her öğrencinin çizimine ve işlemesine estetik açıdan bir yaratıcılık katarak güzel ve net bir görüntü elde etmesi aynı derecede beklenmeyebilir. Ancak, öğrencilerin bu programa yerleştirilirken sadece bilgi düzeylerinin ölçüldüğü ÖSS sınavı ile seçilmesi ve herhangi bir özel yetenek sınavına tabii tutulmaması sanatsal anlamda düşünce gücü zayıf öğrencilerin de bu alanda eğitim görmesine sebep olduğundan, işlemlerde estetik açıdan yaratıcılık aramanın yanlış olabileceği dahi düşünülebilir.

Karayumak (1999) “Sanatsal Yaratıcılığa Etkisi Açısından Günümüz Türkiye’si Yüksek Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi” adlı araştırmasında, estetik bilgiye ulaşma, yorumlama ve tasarımın tamamen bireysel çaba, ilgi ve gönüllülük istediğini, estetik bilginin kazanılması ve birikimin bireysel olduğunu, sıradan duyarsız bireylerin estetik alanda eğitilmesinin mümkün olmadığını ve bu bireylere yalnızca teknik beceri yüklenebileceğini belirtmektedir

Kaya (1996) tarafından çalışılan “Zonguldak Kara Elmas Üniversitesi 1. Sınıf Öğrencilerinin Yetenek ve İlgileri İle Eğitimini Aldıkları Mesleklere Uygunluğunun İncelenmesi” konulu çalışmada, ülkemizde gençlerin büyük bir kısmı ÖSYM kanalını kullanmaktadır. ÖSS sınavı genel başarıya dayalı olduğundan insanlar bu sınav kanalıyla bir meslek edinmeyi amaçladıklarında tercihleri belli bir sıralamaya göre yapmak zorunda bırakılmaktadırlar. O da girmek istedikleri okulların puan sıralamasıdır. Bu zorunlulukla karşı karşıya bırakılan gençler ya ilgi duymadıkları bir okula sınavdaki başarıları yetmediğinden girememekte yada ilgi duydukları bir okula puanları yettiği için girmek mecburiyetinde bırakılmaktadırlar. Öğrenci yetenekleri bu sistemde asla göz önünde bulundurulmamakta ve mesleğin gereklerine uygun olup olmadıkları incelenmemektedir, denilmektedir.

Öğrencilerin renklerin ürün üzerinde uyumlu dağılımını sağlayarak estetik bir görüntü elde etme konusunda geri dönüşü zor olabilecek hatalar yapma korkusu ile ders öğretim elemanının bilgi ve tecrübelerine güvenmeleri araştırmacının değerlendirmesinin öğrencilerden daha düşük seviyede olmasına sebep olarak gösterilebilir. Öğrencilerin risk almaktan kaçmaları renk bilgisi açısından güvensizlik yaşadıklarını ve yaratıcı olamadıklarını ortaya koymaktadır. Öğrencilerin sürekli öğretim elemanına başvurarak, zamanla alışkanlık haline getirebileceği bu durum, atölye uygulamalarında zamanla rutine dönüşerek, yaratıcılığın önündeki başlıca engellerden birisini oluşturduğu düşünülebilir.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yaratıcılık alanındaki niteliklerini yeterince tanımadıkları söylenebilir. Bu duruma karşılık öğrencilerin mesleki açıdan kendilerine duydukları özgüveni oldukça yeterli düzeyde görmeleri pek yakında öğretmen olarak mezun olup, bir meslek sahibi olmanın verdiği güven duygusunun yarattığı etki olarak düşünülebilir.

Kaya (1988) “On Dokuz Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinin Benlik Tasarımı” adlı araştırmasında, benlik kavramını bireyin çeşitli nitelikleri hakkında olumlu ya da olumsuz yönde geliştirdiği kendine özgü yargılar şeklinde açıklamış ve araştırma sonuçlarında üniversiteye devam eden öğrencilerin benlik tasarımlarının önemli ölçüde gelişimini tamamladığını düşünerek, üniversite öğrencilerinin genel olarak yeterli benlik tasarımı düzeyine sahip olmalarında üniversiteye seçilerek gelmeleri ve toplumda bir saygınlık kazanmalarının etkisinin olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin bir mesleğe yönelmiş olmalarının bunda etkisi olduğu sonucuna varmıştır.

Tablo 8: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Teknik, Tasarım ve Yaratıcılık Alanlarındaki Niteliklerinin Genel Yeterlik Derecelerinin Dağılımı

DEĞERLENDİRİLME ALANLARI	f	Genel Yeterlik dereceleri
TEKNİK	37	Öğr: 26.0214 Arş: 23.6216
TASARIM	37	Öğr: 40.0541 Arş: 39.2162
YARATICILIK	37	Öğr: 35.9189 Arş: 29.5676

Tablo 8’de görüldüğü üzere Araştırma kapsamına alınan Nakış Eğitimi Ana Bilim Dalı 4. Sınıf öğrencilerinin teknik alanda niteliklerinin genel yeterlik derecesinin, öğrencilerin değerlendirme ortalamasına göre 26.0214 olarak belirlenirken, araştırmacının değerlendirme ortalamasına göre öğrencilerin bu alandaki genel yeterlik derecesi yakın bir değerle 23.6216 olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin tasarım alanında kendi niteliklerinin genel yeterlik derecesini 40.0541 olarak belirledikleri ve araştırmacının değerlendirme ortalamasının da bunu yakın değerlerle (39.2162) takip ettiği anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaratıcılık alanındaki niteliklerinin genel yeterlik derecesinin, öğrencilerin değerlendirme ortalamasına göre 35.9189 olduğu belirlenirken, araştırmacının değerlendirmesine göre öğrencilerin bu alandaki genel yeterlik derecesinin 29.5676 olduğu belirlenmiştir .

Nakış Eğitimi Anabilim Dalı 4. Sınıf öğrencileri ile araştırmacının teknik alanındaki öğrenci niteliklerinin yeterliğini “orta düzeyde yeterli”, tasarım alanında ise “oldukça yeterli” gördükleri anlaşılmaktadır. Öğrenciler yaratıcılık alanındaki niteliklerinin yeterliğini “oldukça yeterli düzeyde” görürken, araştırmacıya göre “orta düzeyde yeterli” olduğu şeklinde değerlendirilmektedir. Bu durum öğrencilerin yaratıcılık alanındaki niteliklerini yeterince tanımadıkları şeklinde açıklanabilir.

Tablo 9: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Genel Yeterlik Dereceleri İle Ders geçme Notları ve Üç Yıla Dönük Alan Dersleri Genel Akademik Başarılarının dağılımı

	n	Genel Ortalama
Ders Geçme Notu	37	88.6811
Alan Başarı Notu	37	79.4689
Gen. Yet.Derecesi (Öğr.Değr.)	37	110.3243 (100'lük sistem: 68)
Gen. Yet.Derecesi (Arş.Değr.)	37	91.7568 (100'lük sistem: 61)

Tablo 9 incelendiğinde, Nakış Eğitimi Anabilim Dalı 4. Sınıf öğrencilerinin ürün oluşturma başarısı açısından kendi niteliklerinin yeterlik derecelerini 110.3243 olarak belirlerken, araştırmacının değerlendirmesinin 91.7568 olduğu anlaşılmaktadır. Bu verilere göre öğrencilerin ve araştırmacının ürün oluşturma açısından öğrenci başarısını “oldukça yeterli” düzeyde gördükleri anlaşılmaktadır. Bu yeterlik dereceleri 100'lük not sistemine çevrildiğinde puan değerinin öğrencilerin 68, araştırmacının ise 61'e karşılık geldiği tespit edilmektedir. Öğrencilerin “El Nakışı Teknolojisi ve Atölyesi II” dersine ait ders geçme not ortalamalarının (79.4689) ise bu düzeyin üstünde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin son üç yıla dönük diğer uygulamalı meslek derslerinde gösterdikleri genel akademik başarı ortalamasının ise 88.6811 olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin ders geçme notları ile araştırmacının değerlendirme sonuçları arasındaki bu farklılığın sebebi olarak, araştırmada kullanılan ürün değerlendirme ölçeğinin öğrencileri daha geniş bir çerçevede ele almış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3. Ürün Oluşumunu Etkileyen faktörlere İlişkin Bulgular

Tablo 10: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Ürün Oluşumunu Etkileyen Kişisel Faktörlere İlişkin Görüşleri

KİŞİSEL FAKTÖRLER	n	X	S
Alanımda ilgili yayınları yeterince takip ettiğime inanıyorum.	37	2,54	,989
Alanımla ilgili gözlem yaparak, bu bilgileri gerektiğinde çalışmalarında kullanıyorum.	37	2,95	,941
Yeni fikirler üretmek için müze, sergi, fuar...gibi yerleri gezerek alanımla ilgili birikim sağladığıma inanıyorum.	37	2,86	1,004
Ürün oluşum süreci öncesinde konu ile ilgili yeterince araştırma yaptığıma inanıyorum.	37	3,24	,760
Alanımla ilgili teknik bilgi ve becerilere yeterince sahip olduğuma inanıyorum.	37	3,84	,834
Teknikleri uygularken hatırlamakta güçlük çekmiyorum.	37	4,03	,928
Oluşturduğum ürünleri severek ve isteyerek çalıştığıma inanıyorum.	37	3,32	1,156
Atölye dışında çalışmalarına devam ettiğim ortamın uygun olduğuna inanıyorum.	37	3,24	1,402
Maddi kaynaklarım içerisinde, ürün giderlerine ayırdığım payın yeterli olduğuna inanıyorum.	37	3,30	1,331

Tablo 10' görüldüğü üzere, araştırma kapsamına alınan 37 öğrencinin ürün oluşumunu etkileyen kişisel faktörlere ilişkin görüşleri incelendiğinde, "Teknikleri uygularken hatırlamakta güçlük çekmiyorum" maddesinin ortalaması yüksek bir oranla 4.03'tür. "Alanımla ilgili bilgi ve becerilere yeterince sahip olduğuma inanıyorum" maddesinin ortalamasının ise 3.84 olduğu anlaşılmaktadır. En düşük ortalama ise 2.54 ile "Alanımla ilgili yayınları yeterince takip ettiğime inanıyorum" maddesidir.

Tablo 10 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan Nakış Eğitimi Ana Bilim Dalı 4. Sınıf öğrencilerinin yüksek bir oranla ürün oluşumu sırasında teknikleri uygularken hatırlamakta güçlük çekmedikleri ve alanla ilgili teknik bilgi ve becerilere yeterince sahip olduklarına inandıkları ortaya çıkmaktadır. Bu verilere dayalı olarak öğrencilere atölye derslerinde teknik konularda çok detaylı ve kalıcı bir eğitimin verildiği düşünülmektedir. Öğrencilerin teknik konularda kendilerini bilgili hissederek güvenmeleri, yeterliklerini genel anlamda yüksek seviyede görmelerine sebep olmaktadır. Sonuç olarak öğrencilerin teknik konularda zorlanmamalarının ürün başarısını olumlu yönde etkilediği düşünülebilir.

Günay (1996) tarafından yapılan “Eğitim Yöneticilerinin Kişilik Özellikleri Değerleri ve Mesleki Yeterliklerinin Karşılaştırılması” adlı araştırmasına göre, bireylerin kendi yetenek ve ilgilerine uygun meslek alanlarında çalışmaları onların mutluluklarını olumlu yönde etkiler. Mesleklerinde mutlu olmaları ve yetenekleri onları iş verimliliklerini arttırır. Bu, tek tek bireyler üzerinde önemsiz gibi görünecek olsa da toplum olarak düşünüldüğünde ülkenin ekonomik kalkınmasını da olumlu yönde etkiler. Bireyler, yeteneklerinin ve ilgilerinin uygun olmadığı meslek alanlarında çalışıyorlarsa, büyük olasılıkla mesleklerinde mutlu ve verimli olamayacakları belirtilmektedir.

Öğrencilerin alanla ilgili yayınları yeterince takip etme oranlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durum öğrencilerin okuma ve araştırmaya karşı ilgisiz oldukları şeklinde açıklanabilir. Ayrıca yeni fikirler üretmek için müze, sergi, fuar... gibi yerlerde inceleme yaparak, gözlemlerinden edindikleri bilgileri gerektiğinde çalışmalarında kullanma oranlarının da bu durumu yakın değerlerle takip ettiği anlaşılmıştır. Öğrencilerin atölye dışına çıkmadan programa bağlı kalarak çevrelerini araştırmamaları, ürün üzerindeki yaratıcılıklarını olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Tırpanalan (1991) tarafından yapılan “Mesleki Eğitim fakültesi Giyim ve Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatı Öğrencilerinin Giyim Teknikleri ve Üretim Dersinde Giysi Tasarımı İşlemlerini Gerçekleştirme Düzeyleri” adlı araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin moda eğilimlerini öğrenmek için ilgili yayınlara başvurma oranlarının % 20’sinin sürekli, % 75’ini bazen, %4.8’ini ise hiç cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin defile ve moda fuarlarını izleme oranının ise % 84 ile hiç olduğu anlaşılmıştır. Bu durum öğrencilerin çevrelerindeki kültürel etkinlikleri izleyerek alanlarına yönelik bilgi ve tecrübe kazanma oranlarının düşük olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Öztürk ve Kocabaş (2003) makalesinde, gözlem gezisi düzenlenmesinin atölye dışında öğrenmeyi anlamlı kılma adına önemli olduğunu vurgulamışlardır. Yapılan inceleme gezilerinin eğitimde canlılığı artırarak, konuya ilgi uyandıracakını

ve öğrencileri araştırma yapmaya teşvik edeceğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ürünler üzerinde yapacakları çok yönlü incelemenin sanatsal yaratıcılıklarını geliştirerek, zengin yaşantılar kazanmalarını sağlayacağına inanmaktadırlar.

Tablo 11: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Ürün Oluşumunu Etkileyen Genel Faktörlere İlişkin Görüşleri

GENEL FAKTÖRLER	n	X	S
Tasarladığım ürüne uygun malzemeye ulaşmada güçlük çekmediğime inanıyorum.	37	3,73	1,170
Atölye ortamındaki araç donanımının yeterli olduğuna inanıyorum.	37	3,11	1,197
Atölye sandalye ve çalışma masalarının bu tür bir çalışmaya uygun olduğuna inanıyorum.	37	3,27	1,122
Atölye aydınlatmasının çalışmaya uygun olduğuna inanıyorum.	37	3,49	1,070

Tablo 11’ görüldüğü üzere, araştırma kapsamına alınan 37 öğrencinin ürün oluşumunu etkileyen genel faktörlere ilişkin görüşleri incelendiğinde, “Tasarladığım ürüne uygun malzemeye ulaşmada güçlük çekmediğime inanıyorum” maddesinin ortalamasının 3.73 olduğu anlaşılmaktadır. En düşük ortalama ise 3.11 ile “Atölye ortamındaki araç donanımının yeterli olduğuna inanıyorum” maddesidir.

Tablo11 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan Nakış Eğitimi Anabilim Dalı 4. Sınıf öğrencilerinin oldukça yüksek bir oranla tasarlamış oldukları ürüne uygun malzemeye ulaşmada güçlük çekmedikleri ortaya çıkmaktadır. Bu durumun ürün başarısını malzeme kalitesi açısından olumlu yönde etkilediği düşünülebilir.

Öğrencilerin genel faktörlere ilişkin görüşlerinde, atölye ortamındaki araç donanımının çok yeterli olmadığına inandıkları belirlenmiştir. Atölyelerde ışıklı masa, pres ütü... gibi araçların eksikliği bu durumun gerekçesi olarak gösterilebilir. Öğrencilerin çalışma masası, sandalye veya atölye aydınlatmasını ise daha yeterli gördükleri söylenebilir.

Tablo 12: Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Ürün Oluşumunu Öğretim Ortamı Açısından Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri

ÖĞRETİM ORTAMINDAN KAYNAKLANAN FAKTÖRLER	n	X	S
Yeni fikirlerimi ürün üzerinde uygulamaya dönüştürebiliyorum.	37	3,14	1,182
Yeni ve farklı fikirlerimi ürüne dönüştürürken uygun ortamın sağlandığına inanıyorum.	37	3,03	1,213
Tasarlamış olduğum ürünü oluştururken güven duyulduğuna inanıyorum.	37	3,57	1,237
Yanıldığımda hoşgörü ile karşılandığıma inanıyorum.	37	3,84	1,323
Yeni fikirlerime karşı almış olduğum olumlu eleştirilerle kendimi geliştirdiğime inanıyorum.	37	3,86	1,134
Takdir ve fark edildiğime inanıyorum.	37	3,57	1,191

Tablo 12’da görüldüğü üzere, araştırma kapsamına alınan 37 öğrencinin ürün oluşumunu öğretim ortamı açısından etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri incelendiğinde, “Yeni fikirlerime karşı almış olduğum olumlu eleştirilerle kendimi geliştirdiğime inanıyorum” maddesinin ortalamasının 3.86, bunu yakın değerlerle takip eden “Yanıldığımda hoşgörü ile karşılandığıma inanıyorum” maddesinin ortalaması ise 3.84’dür. En düşük ortalama ise 3.03 ile “Yeni ve farklı fikirlerimi ürüne dönüştürürken uygun ortamın sağlandığına inanıyorum” maddesidir.

Tablo 12 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan Nakış Eğitimi Ana Bilim Dalı 4. Sınıf öğrencilerinin oldukça yüksek bir oranla yeni fikirlerine karşı almış oldukları olumlu eleştirilerle kendilerini geliştirdiklerine inandıkları ve yanıldıklarında hoşgörü ile karşılandıkları ortaya çıkmaktadır. Bu durum ders öğretim elemanının problemleri çözme yolunda öğrencilerin ürettikleri farklı fikirleri desteklediği, canlı bir sınıf ortamı içerisinde denenceleri test ederek, sonuçları öğrencilerin bizzat görmelerini sağladığı anlaşılmaktadır. Fakat yeni ve farklı fikirlerin ürüne dönüştürülmesinde ortalamanın daha düşük olduğu görülmektedir. Bu verilere dayalı olarak yeni fikirlerin tasarım aşamasında olumlu karşılanırken, ürüne dönüştürülme aşamasında olumsuz görmediği düşünülebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ

1. Nakış Eğitimi A.B.D. 4. Sınıf Öğrencilerinin Kişisel Niteliklerine İlişkin

Bulgular

Araştırma kapsamına alınan Nakış Eğitimi A.B.D. 4. Sınıf öğrencilerinin %48.6'sının öğrenci evinde, % 43.2'sinin ise yurttta. % 8.1'inin ise ailesinin yanında ikamet ettiği tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerin büyük bir bölümünün eğitim amacıyla başka illerden Ankara'ya geldiklerini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin ürüne ayırdıkları haftalık çalışma saatleri incelendiğinde %37.8'inin 5-10 saat, % 27.0'sinin 10-15 saat, % 21.6'sının ise 15 saatten fazla, % 13.5'lik bir kısmı ise 1-5 saat arasında zaman ayırdıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin çalışma saatlerinin bu derece değişkenlik göstermesi kişisel çalışma hızına bağlı olarak değiştiği şeklinde düşünülebilir. Ancak öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun kenar temizleme tekniğini 14 hafta sonunda yetiştirememiş olmaları onların süreyi iyi değerlendiremediklerini ve ürüne ayırdıkları çalışma saatinin yetersiz geldiği sonucunu ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerinin el sanatları alanında eğitim gördüklerine memnun olma durumları incelendiğinde %56.8'inin bazen memnun olduğu, % 24.3'ü bu alanda eğitim gördüğüne memnun olduğu, % 18.9'u hayır cevabını verdiği anlaşılmıştır. Öğrencilerin son sınıfta olmalarına rağmen yarıya yakınının alanlarına yönelik kararsızlık ve memnuniyetsizlik yaşamaları meslek derslerinde titizlik gerektiren ve uzun zaman alan uğraşları gerçekleştirmek zorunda olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca son sınıfta olmaları sebebiyle mezuniyet sonrası işsizlik ve gelecek kaygısı yaşamalarının verdiği endişe olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin maddi kaynaklarının eğitim giderlerini karşılama yeterliği incelendiğinde, % 35.1'inin "az yeterli", %32.4'ünün "orta derecede yeterli", % 21.6'sının "yeterli", % 10.8'inin ise "yetersiz" olduğu anlaşılmaktadır.

2. Nakış Eğitimi A.B.D. 4. Sınıf Öğrencilerinin Teknik Açidan Değerlendirilmelerine İlişkin Bulgular

Nakış eğitimi A.B.D. 4. Sınıf öğrencilerinin teknik alandaki bütün konularda kendi niteliklerinin yeterliğini, araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördükleri anlaşılmıştır. Öğrencilerin teknik açıdan tüm konularda niteliklerini araştırmacıya göre daha yüksek düzeyde değerlendirmeleri, son sınıfta olmanın verdiği duygunun yanı sıra, her türlü teknik bilgi ve beceri hakkında kendilerini tecrübe sahibi hissetmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yapılan değerlendirme sonuçlarına göre, deseni tekniğe uygun şekilde ve düzgün olarak geçirme, kumaşı işlemeye hazırlayarak germe, ürünün ve işlemenin temizliğini sağlama konularında, öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı farklar olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin deseni tekniğine uygun şekilde ve düzgün olarak geçirme yeterliği konusunda, doğru desen geçirme tekniğini seçerek uygulamış olmaları kendilerini bu konuda yeterince başarılı hissetmelerine sebep olduğu anlaşılmaktadır. Ancak öğrencilerin deseni istenilen niteliklere uygun şekilde çizememeleri sebebiyle, desen geçirme aşamasında çizim hatalarının daha çok ön plana çıktığı ve başarıyı olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Öğrencilerin de teknik açıdan niteliklerini en düşük değerlendirdikleri konunun düzgün desen çizme yeterliği olması bunu destekler niteliktedir.

Öğrencilerin kumaşı işlemeye hazırlayarak germe yeterliği konusunda kendi niteliklerini oldukça yüksek düzeyde değerlendirdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin kumaşı işlemeye doğru şekilde hazırlayarak, germe aracında çalışmaya uygun bir

gerginlik elde etmenin yanı sıra, dikkat edilmesi gereken hususları göz önünde bulundurmadıkları düşünülmektedir. Çünkü, ürünlerde yer yer kumaşın zarar görerek esnediği belirlenmiştir. Bu sebeple öğrencilerin germe işlemi sırasında kumaş özelliklerine fazla dikkat etmedikleri veya kumaş özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin genel temizlik kurallarına dikkat ederek, ürünün ve işlemenin temizliğini sağlama yeterliği konusunda kendilerini oldukça yeterli gördükleri anlaşılmıştır. Fakat öğrencilerin özellikle işleme ipliklerinin temizliğine gereken özeni göstermemeleri sebebi ile işlemlerde renk kalitesinin ve parlaklığın kaybolduğu tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerin ellerini sık yıkama gibi bazı temizlik alışkanlıklarını hala kazanmamış olduklarını göstermektedir.

3. Nakış Eğitimi A.B.D. 4. Sınıf Öğrencilerinin Tasarım Açısından Değerlendirilmelerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin tekniğe uygun desen hazırlama, ürünün kullanım alanına uygun desen hazırlama ve ürünün özelliklerine uygun kenar temizleme tekniğini belirleme konusundaki niteliklerinin yeterliklerini, araştırmacının öğrencilerden daha yüksek düzeyde değerlendirdiği görülmüştür. Yapılan incelemelerde öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı farklar olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin tekniğe ve ürünün kullanım alanına uygun desen hazırlama yeterliği konularında, teknikleri birbirinden kolay ayırt edebildikleri ve çalışılacak işleme türünün desen özelliklerini bildikleri anlaşılmıştır. Desen hazırlama sırasında öğrencilerin gerekli olan düzeltmeleri yaparken zorlanmaları ve hata yapmaktan korkmaları gibi sebeplerle, sık sık öğretim elemanının görüşlerine başvurdıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yeni fikirler üretme açısından zorlandıkları ve risk almaktan korktukları belirlenmiştir. Bunun sonucu olarak ürünlere öğretim elemanının görüşlerinin, öğrenci görüşlerinden daha fazla yansımalarının ürün başarısını arttırdığı düşünülmektedir. Araştırmacının değerlendirme sonuçlarına göre

oldukça yeterli görünen bu niteliklerin, gerçek öğrenci başarısını göstermediği düşünülmektedir.

Kenar temizleme tekniğinin belirlenmesinde de öğretim elemanının görüşlerinin daha çok ön planda olması yapılan ürün değerlendirmesi sonucunda bu konudaki öğrenci niteliklerinin olduğundan yüksek düzeyde görülmesine sebep olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin, tasarlanan kompozisyonda ürünün ebatları ile desen ebatları arasında uyum sağlama, ürünün kullanım alanına uygun özellikteki gereçleri tespit etme, uygulanan tekniğe uyum sağlayacak özellikteki gereçleri tespit ederek kullanma konularındaki niteliklerinin yeterliğini araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördükleri anlaşılmıştır. Yapılan incelemelerde öğrenciler ile araştırmacının değerlendirmesi arasında anlamlı farklar olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin kompozisyon hazırlarken ürünün ebatları ile desen ebatları arasında uyum sağlama konusunda oldukça başarılı oldukları belirlenmiştir. Ancak öğrencilerin plansız çalışarak süreyi iyi kullanamamaları sebebi ile bazen motif sayısında azaltmaya yönelik değişikliklerle başlangıçtaki tasarımın dışına çıktıkları belirlenmiştir. Yapılan bu uygulama ne kadar hissettirilmemeye çalışılsa da, ürünün estetik görüntüsü ve dolayısıyla kompozisyon oluşturma başarısı olumsuz yönde etkilendiğinden, araştırmacının değerlendirmesinin öğrencilerden düşük olmasına sebep olmaktadır.

Öğrencilerin ürünün kullanım alanına ve tekniğe uygun özellikteki gereçleri tespit etme konusunda, özellikle kumaş özelliklerine dikkat etmeden satın aldıkları düşünülmektedir. Araştırmacıya göre öğrencilerin ürünü tasarlama evresinde yeterli malzeme araştırması yapmadıkları ve yenilikleri takip etmediklerini düşünülmektedir.

4. Nakış Eğitimi A.B.D. 4. Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcılık Açısından Değerlendirilmelerine İlişkin Bulgular

Nakış eğitimi A.B.D. 4. Sınıf öğrencilerinin yaratıcılık alandaki bütün konularda kendi niteliklerinin yeterliğini, araştırmacının değerlendirmesinden daha yüksek düzeyde gördükleri belirlenmiştir. Ancak öğrencilerin değerlendirmeleri araştırmacının değerlendirmesi karşılaştırıldığında anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Bu durum araştırmacının değerlendirmesi açısından bakıldığında, öğrencilerin yaratıcılık alanında kendi niteliklerini yeterince tanımadıkları şeklinde açıklanabilir.

Öğrencilerin deseni işlenebilir hale getirme sürecinde gerekli olan düzeltmeleri yapma konusunda yaratıcılıklarını çok fazla ortaya koyamadıkları belirlenmiştir. Bu süreçte öğrencilerin isteksizlik, özen ve itina eksikliği, çizim egzersizleri yapmama gibi kişisel faktörler veya desen çizimi konusundaki ön yaşantılar sebebiyle desene kendilerinden bir şeyler katmadıkları düşünülmektedir.

Öğrencilerin çizimlerine ve işlemelerine estetik açıdan bir yaratıcılık katarak güzel ve net bir görüntü elde etmeleri konularında nakış eğitimi programına yerleştirilirken herhangi bir özel yetenek sınavına tabii tutulmamalarının başarıyı olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Öğrencilerin sadece bilgi düzeylerinin ölçülmesi sanatsal anlamda düşünce gücü zayıf öğrencilerinde bu alanda eğitim görmesine zemin oluşturduğundan yaratıcılık açısından sanat eğitimini olumsuz etkilediği ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin tasarım yaparken üzerinde çalışılan desenin konuya uygun olup olmadığına karar verme konusunda kararsızlık çektikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin yeni ve farklı olanı uygulama konusunda çekimser davranarak orijinallığe kapalı olmaları kendilerine karşı bu konuda güvensizlik duydukları şeklinde açıklanabilir.

Öğrencilerin renklerin ürün üzerinde uyumlu dağılımını sağlayarak estetik bir görüntü elde etmesi konusunda, risk almaktan kaçarak, ders öğretim elemanının bilgi ve tecrübelerine güvenmeleri onların yaratıcılıklarını bastırmalarına sebep olduğu

anlaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin sürekli öğretim elemanının görüşlerine başvurarak bu durumu alışkanlık haline getirmeleri yaratıcılığın önündeki başlıca engellerden birisini oluşturduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin kendilerine mesleki açıdan duydukları özgüvenin oldukça yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durum pek yakında öğretmen olarak mezun olup bir meslek sahibi olmanın verdiği güven duygusunun yarattığı etki olarak düşünülmektedir. Araştırmacıya göre öğrencilerin kendilerine duydukları özgüven orta düzeyde değerlendirildiği belirlenmiştir. Öğrencilerin mezun olunca işsiz kalacaklarını düşünmeleri sebebiyle bir isteksizlik ve performans düşüklüğüne yaşamalarına ve dolayısı ile kendilerine olan güvenlerini zaman zaman yitirdikleri şeklinde açıklanabilir.

5.Öğrencilerin Teknik, Tasarım ve Yaratıcılık Alanlarındaki Niteliklerinin Yeterlik Derecelerine İlişkin Bulgular

Araştırma örneklemine alınan 37 öğrencinin teknik alandaki niteliklerinin genel yeterlik derecesinin öğrenci değerlendirmesine göre 26.0214, araştırmacının değerlendirmesine göre ise 23.6216 olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin tasarım alanında kendi niteliklerinin genel yeterlik derecesini 40.0541 olarak belirledikleri, araştırmacının değerlendirmesinin de bunu yakın değerlerle (39.2162) takip ettiği anlaşılmıştır.

Öğrencilerin öğrencinin yaratıcılık alanındaki niteliklerinin genel yeterlik derecesinin öğrenci değerlendirmesine göre 35.9189, araştırmacının değerlendirmesine göre ise 29.5676 olduğu belirlenmiştir.

Araştırma kapsamına alınan Nakış Eğitimi Ana Bilim Dalı 4. Sınıf öğrencileri ile araştırmacının teknik alanındaki öğrenci niteliklerinin yeterliğini “orta düzeyde yeterli”, tasarım alanında ise “oldukça yeterli” gördükleri anlaşılmıştır. Öğrenciler yaratıcılık alanındaki niteliklerinin yeterliğini “oldukça yeterli düzeyde”

belirlerken, araştırmacıya göre “orta düzeyde yeterli” olduğu şeklinde değerlendirilmiştir.

6. Nakış Eğitimi A.B.D. 4. Sınıf Öğrencilerinin Genel Yeterlik Dereceleri İle Ders Geçme Notları ve ÜçYıla Dönük Alan Dersleri Genel Akademik Başarılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin ürün oluşturma başarısı ağısından kendi niteliklerinin genel yeterlik derecesini 110.3243 olarak belirlerken, araştırmacının değerlendirmesine göre 91.7568 olduğu anlaşılmıştır. Bu verilere göre öğrencilerin ve araştırmacının ürün oluşturma ağısından öğrenci başarısını “oldukça yeterli” düzeyde gördükleri ortaya çıkmaktadır. Bu yeterlik dereceleri 100’lük not sistemine çevrildiğinde öğrencilerin 68, araştırmacının ise 61’e karşılık geldiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin El Nakışı Teknolojisi dersine ait ders geçme not ortalamalarının (79.4689) ise bu düzeyin üstünde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin son üç yıla dönük diğer uygulamalı meslek derslerinde gösterdikleri başarı ortalamasının ise 88.6811 olduğu belirlenmiştir.

7. Nakış Eğitimi A.B.D. 4. Sınıf Öğrencilerinin Ürün Oluşumunu Etkileyen Faktörlere İlişkin Bulgular

Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin ürün oluşumunu etkileyen kişisel faktörler incelenmiş ve elde edilen verilere göre öğrencilerin yüksek bir oranla (4.03) teknikleri hatırlamakta güçlük çekmedikleri anlaşılmıştır. Bu sonuca göre atölye derslerinde öğrencilere işleme tekniklerinin yapımı hakkında detaylı ve kalıcı bir eğitim verildiği ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin alanla ilgili teknik bilgi ve becerilere yeterince sahip olma inançlarının da oldukça yüksek (3.84) olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin teknik ağıdan kendilerini bilgili hissetmeleri bu konudaki yeterliklerini yüksek seviyede değerlendirmelerinin sebebi olabilir.

Öğrencilerin alanla ilgili yayınları yeterince takip etme durumlarının ürün oluşumunu etkileyen kişisel faktörler arasında diğer etmenlere göre en düşük orana (2.54) sahip olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık öğrencilerin yeni fikirler üretmek için müze, sergi...gibi yerleri gezerek alanla ilgili birikim sağlamalarının daha yüksek (2.86) olduğu görülmüştür. Bu veriler öğrencilerin okumaya karşı ilgi ve isteklerinin, gezi ve inceleme yaparak araştırmaya göre daha düşük olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin ürün oluşumunu etkileyen genel faktörler incelendiğinde araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin oldukça yüksek bir oranla (3.73) tasarlamış oldukları ürüne uygun malzemeye ulaşmada güçlük çekmedikleri anlaşılmıştır. Bunun ürün başarısını malzeme kalitesi açısından olumlu yönde etkilediğini düşünmek mümkün olabilir.

Öğrencilerin atölye ortamındaki araç donanımının yeterli olduğuna inanmaları genel faktörle arasında en düşük (3.11) olmakla beraber, atölye donanımının orta düzeyde yeterli olduğu söylenebilir. Atölye masa, sandalye ve aydınlatmasını da oldukça yeterli bulan öğrencilerin, ışıklı masa, pres ütü...gibi diğer ders araçlarının eksikliğini yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin ürün oluşumunu öğretim ortamı açısından etkileyen faktörlere verilen cevaplar arasında en yüksek oran (3.86) “yeni fikirlerime karşı almış olduğum olumlu eleştirilerle kendimi geliştirdiğime inanıyorum” maddesi ile bunu yakın değerlerle takip eden (3.84) “yanıldığımda hoşgörü ile karşılandığıma inanıyorum” maddeleridir. Bu durum ders öğretim elemanının problemleri çözme yolunda öğrencilerin ürettikleri farklı fikirleri destekleyerek, öğrencilerin sonuçları bizzat kendilerinin görmelerini istediği anlaşılmaktadır. “Yeni farklı fikirlerimi ürüne dönüştürürken uygun ortamın sağlandığına inanıyorum” maddesinin ise en düşük orana (3.03) sahip olduğu belirlenmiştir. Buna göre öğrencilerin oluşturduğu her fikir tasarım aşamasında daha olumlu karşılanırken, ürüne dönüştürme aşamasında daha çok çaba sarf etmeleri gerektiği anlaşılmaktadır.

ÖNERİLER

1-Atölye derslerine ait programda yaratıcılığın ön plana çıkarılmasını esas alacak ve geliştirecek düzenlemeler yapılabilir.

2-Öğrencilere iş ve meslek dünyasına ilişkin bilgi edinmeleri ve alana yönelik teknolojik gelişmeleri yerinde görmeleri için inceleme ve araştırma gezileri düzenlenebilir.

3-Mesleki Eğitim Fakültelerinin El Sanatları Eğitimi Bölümlerinde sanatsal boyutta eğitim verilmesi sebebiyle, öğrenci alımında giriş sınavlarına ek olarak genel yetenek sınavı yapılabilir. Bu sınavlarda öğrencilerin çizim yetenekleri, bireysel yetenekleri, ilgileri ve alansal düşünme yetenekleri araştırılabilir.

4-Öğrenciler arası seviye farklılıklarını en aza indirmek adına, yeterli nitelikte öğrenci seçilemediği durumlarda ilgili bölüme gerekirse daha az sayıda öğrenci alınabilir.

5-Öğrencilerin meslek alanlarında başarılı olmaları ve akademik öğrenci başarısını arttırmak için öğrencilerin meslek seçimine yönelik , mesleki bilgilendirme ve yönlendirme orta öğretimde yapılabilir. Sanat alanına ilgili olan öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bu meslek alanlarına yönlendirilebilir.

6-Öğrencilerin zengin eğitim yaşantıları kazanmaları için çevrelerini araştırmaları için alanlarına yönelik her türlü sosyal ve kültürel etkinliklere katılmaları özendirilmelidir.

7-Eğitim süresince yapılan değerlendirme sonuçları hakkında öğrenciler bilgilendirilerek, kendilerini tanımları sağlanabilir. Böylece öğrencilerin eksikliğini hissettikleri yönlerini geliştirmeleri sağlanarak, öğretmen tarafından yapılan olumlu eleştirilerle öğrenci-öğretmen ilişkisi kuvvetlendirilebilir. Bu bir anlamda öğretmenin

kendi başarısı hakkında ip uçları vererek, ortaya çıkan sorunların nerelerden kaynaklandığı tespit edilmesini sağlar. Ayrıca, problemlerin çözümüne yönelik olarak ilgililerin dikkatini çekmeye yardımcı olabilir.

8-Alanla ilgili yeni ve teknolojik gelişmeler takip edilerek, atölye araç donanımının bu doğrultuda yenilenmesi, öğrencilerin alandaki çalışmalarını daha çekici hale getireceğinden, başarıyı yükseltebilir.

9-Bu konu ile ilgili daha sonraki araştırmalara yönelik olarak; diğer uygulamalı derslere yönelik ürün değerlendirme ölçekleri de hazırlanarak genel anlamda öğrenci niteliklerinin yeterliği belirlenebilir.

10-Bu araştırmadaki örneklem grubu genişletilerek, konu bölüm bazında ele alınabilir.

11-Bu araştırmada elde edilen bulgular, bu konuyla ilgili olarak yapılacak yeni araştırmalara kaynak oluşturarak yön verebilir.

KAYNAKÇA

- ALKAN, Cevat, H. Doğan, İ. Sezgin. (1988). **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları**. Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- AKTUĞ, Hüseyin. (1983). **Mesleki ve Teknik Eğitimin Bugünkü Durumu ülkemizdeki uygulama**. Ankara: A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi yayınları. No: 126.
- BALOĞLU, Nuri. (2001). **Etkili Sınıf Yönetimi**. Ankara: Baran Ofset Matbaacılık.
- BİLEN, Mürüvvet. (1999). **Plandan Uygulamaya Öğretim**. Ankara: Anı Yayıncılık. 5.Baskı.
- ÇİTTİR, Tuba. (2003). **“Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Devam Ettikleri öğretmenlik programına İlişkin Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki”**. Ankara. G. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- DEMİREL, Osman Nuri. (1995). **“Öğretmenlik Mesleğine yönelen Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyo- Ekonomik, Psikolojik ve Kültürel Özellikleri Üzerine Bir Araştırma”**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- DOĞAN. Hıfzı. (1997). **Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı**. Ankara: Önder Matbaacılık.
- ERCAN, Ahmet Rahmi. (1995). **Öğretmen davranışları**. Ankara: Galeri Kültür Kitap.
- ERTÜRK, Selahattin. (1994). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Yelkentepe Yayınları. 3. Baskı.
- GÜNAY, Ebru. (1998). **“Eğitim Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri değerleri ve Mesleki Yeterliklerinin Karşılaştırılması”**. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- KARASAR, Niyazi. (1994). **Bilimsel Araştırma yöntemi**. Ankara: Araştırma Eğitim danışmanlık Ltd.
- KARAYUMAK, Melek. (1999). **“Sanatsal yaratıcılığa Etkisi Açısından Günümüz Türkiye’si Yüksek Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi”**. İzmir: Dokuz Eylül üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

- KAYA, Ayşe. (1996). **“Zonguldak Karaelmas Üniversitesi 1. Sınıf Öğrencilerinin Yetenek ve İlgileri İle Eğitimini Aldıkları Mesleklerin Uygunluğunun İncelenmesi”**. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- KAYA, Mevlüt. (1988). **“Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinin benlik Tasarımı”**. Trabzon: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- KOCABAŞ, Mine ve B. Öztürk. (2003). *“Sanat Eğitimi yetiştirmede Yaratıcılığın Önemi ve Nakış Eğitiminde Yaratıcı Eğitim Sürecinin planlanmasına Yönelik Bir Örnek”*. Ankara: **Mesleki Eğitim Dergisi**. 9, 17-31.
- KÖKLÜ, Hülya. (2002). **El İşlemleri**. İstanbul: YA-PA Yayın Pazarlama Sanayi ve Ticaret A. Ş.
- KUZGUN, Yıldız. (2000). **Meslek danışmanlığı Kuramlar Uygulamalar**. Ankara: Nobel Yayın dağılım LTD.
- ÖZGÜVEN, İbrahim Ethem. (1974). **Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler**. Ankara: H. Ü. Basımevi.
- SABAN, Ahmet. (2000). **Öğrenme- Öğretme Süreci**. . Ankara: Nobel Yayın dağılım LTD.
- ŞAHİNKESEN, Ali. (1993). **“Mesleki ve Teknik Eğitimde Eğitim teknolojisi”**, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri I. Ulusal Kongresi: Ankara, 24-28 Eylül.
- TIRPANALAN, Meryem. (1991). **“Mesleki Eğitim Fakültesi Giyim ve Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Öğrencilerinin Giyim Teknikleri ve Üretim Dersinde Giysi Tasarımı İşlemlerini Gerçekleştirme Düzeyleri”**. Ankara. G. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- ULUSOY, Ayten. (1983). **“Mesleki ve Teknik Orta Öğretimde Öğrencilerin Meslek Alanına İlişkin Davranışlara Ulaşma Derecelerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi”**, A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri I. Ulusal Kongresi: Ankara, 24-28 Eylül.
- ÜNVER, Erdem. (2002). **Sanat Eğitimi**. Ankara: Nobel Yayın dağılım LTD.
- YILMAZ, Hasan. (1998). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Konya: Mikro Yayın-dağıtım.

YILMAZKURT, Gönül. (2002). **Makine İşlemeleri**. Ankara: Kozan Ofset Matbaacılık sanayi Ticaret Ltd. Şti.

YEŞİLYAPRAK, Binnur. (2000). **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri**. Ankara: Nobel Yayın dağılım LTD.

EKLER

EK:1

ÜRÜN DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Değerli öğrenciler,

Bu ölçekte, sizlerin "El Nakışı Teknolojisi ve Atölyesi II" dersinde oluşturmuş olduğunuz ürünü esas alarak, kendi niteliklerinizin yeterliğini , kendinizin değerlendirmesi istenmektedir. Lütfen size en uygun seçeneği işaretleyiniz.

	Yetersiz	Az Yeterli	Orta Derecede Yeterli	Oldukça Yeterli	Çok Yeterli
1.Deseni düzgün çizme konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?	()	()	()	()	()
2.Deseni tekniğe uygun şekilde ve düzgün olarak geçirme konusunda kendiniz nasıl değerlendiriyorsunuz?	()	()	()	()	()
3.Kumaşı işlemeye hazırlayarak, germe konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?	()	()	()	()	()
4.Düzgün ve net bir işleme yapma konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?	()	()	()	()	()
5.İğneleri tekniğine uygun şekilde işleme konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?	()	()	()	()	()
6.İşlemenin tersini temiz çalışma konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?	()	()	()	()	()
7.Kenar temizleme işlemini tekniğine göre uygulama konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?	()	()	()	()	()
8.Ürünü özelliklerine uygun net bir şekilde ütüleme konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?	()	()	()	()	()
9.Ürünün ve işlemenin temizliğini sağlama konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?	()	()	()	()	()
10.Çalıştığınız üründe tekniğe uygun desen hazırlama konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?	()	()	()	()	()
11.Hazırladığınız desenin ürünün kullanım alanına uygunluğu açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?	()	()	()	()	()
12.Ürünün kullanım alanına uygun kompozisyon oluşturma açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?	()	()	()	()	()

13. Tasarladığınız kompozisyonda desen ebatları ile ürün ebatlarının uyumu açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
14. Tasarladığınız kompozisyonda desen aralıklarına ve genel boşluklara baktığımızda dengeli bir dağılım oluşturma açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
15. Kullandığınız gereç özelliklerinin ürünün kullanım alanına uygunluğu açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
16. Kullandığınız gereç özelliklerinin uyguladığınız tekniğe uyumu açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
17. İğne tekniklerinin desen üzerinde uyumlu dağılımının sağlanması açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
18. Ürünün renk uyumu açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
19. Ürün özelliklerine uygun kenar temizleme tekniğini belirleme açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
20. Desen çizerken karşılaştığınız sorunlara çözüm bulma konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
21. Bir deseni işlenebilir hale getirme sürecinde gerekli olan düzeltmeleri yapma konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
22. Çalıştığınız desenin son halini çizerken estetik duyarlılığınızı çiziminize yansıtmaya açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
23. Bir ürünün tasarımını yaparken üzerinde çalışacağınız desenin konuya uygun olup olmadığına kara verme açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
24. Bir ürünü tasarlarken uygun kompozisyona karar verme açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
25. İşlemenin güzel ve net bir görüntü elde etmesi için ürününüze yansıttığınız estetik duyarlılık açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
26. Uygulama esnasında karşılaştığınız hata veya istenmedik bir kaza sonucunda oluşan tahribatı düzeltme konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
27. Kullandığınız renklerin ürün üzerinde uyumlu dağılımını sağlayarak estetik bir görüntü elde etme konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
28. Bu ürünü oluştururken mesleki açıdan kendinize duyduğunuz özgüveni nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()
29. Tamamlamış olduğunuz ürün ile alanınıza bir yenilik getirme konusunda kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? () () () () ()

EK:2

ÖĞRENCİLERİN ÜRÜN OLUŞUMUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Değerli öğrenciler,

Bu ölçekte, sizlerin "El Nakışı Teknolojisi ve Atölyesi II" dersinde ürün oluştururken etkilendiğiniz faktörleri belirtmeniz istenmektedir. Lütfen size en uygun seçeneği işaretleyiniz.

1. Nerede ikamet ediyorsunuz?

☐ Ailemin yanında ☐ Yurtta ☐ Öğrenci evinde ☐ Misafirhanede

2. Çalıştığınız ürüne haftada kaç saatinizi ayırdınız?

☐ 1-5 saat ☐ 5-10 saat ☐ 10-15 saat ☐ 15 saatten fazla

3. El sanatları alanında eğitim gördüğünüze memnunmusunuz?

☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır

4. Maddi kaynaklarınızın eğitim giderlerinizi karşılama yeterliği nedir?

☐ Yetersiz ☐ Az yeterli ☐ Yeterli ☐ Orta derecede yeterli ☐ Çok yeterli

Hiç katılmıyorum
Çok az katılmıyorum
Orta düzeyde katılmıyorum
Oldukça katılmıyorum
Tamamen katılmıyorum

KİŞİSEL FAKTÖRLER

1. Alanımla ilgili yayınları yeterince takip ettiğime inanıyorum.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

2. Alanımla ilgili gözlem yaparak, bu bilgileri gerektiğinde çalışmalarında kullanıyorum.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

3. Yeni fikirler üretmek için müze, sergi, fuar...vb. yerleri gezerek alanımla ilgili birikim sağladığıma inanıyorum.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

4. Ürün oluşum süreci öncesinde konu ile ilgili yeterince araştırma yaptığıma inanıyorum.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

5. Alanımla ilgili teknik bilgi ve becerilere yeterince sahip olduğuma inanıyorum.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

6. Teknikleri uygularken hatırlamakta güçlük çekmiyorum.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

7. Oluşturduğum ürünleri severek ve isteyerek çalıştığıma inanıyorum.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

8. Atölye dışında çalışmalarına devam ettiğim ortamın uygun olduğuna inanıyorum.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

9. Maddi kaynaklarım içerisinde ürün giderlerime ayırdığım payın yeterli olduğuna inanıyorum.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

GENEL FAKTÖRLER

10. Tasarladığım ürüne uygun malzemeye ulaşmada güçlük çekmediğime inanıyorum. () () () () ()
11. Atölye ortamındaki araç donanımının yeterli olduğuna inanıyorum. () () () () ()
12. Atölyedeki sandalye ve çalışma masalarının bu tür bir çalışmaya uygun olduğuna inanıyorum. () () () () ()
13. Atölye aydınlatmasının çalışmaya uygun olduğuna inanıyorum. () () () () ()

ÖĞRETİM ORTAMI

14. Yeni fikirlerimi ürün üzerinde uygulamaya dönüştürebiliyorum. () () () () ()
15. Yeni ve farklı fikirlerimi ürüne dönüştürürken uygun ortamın sağlandığına inanıyorum. () () () () ()
16. Tasarlamış olduğum ürünü oluştururken güven duyulduğuna uygun inanıyorum. () () () () ()
17. Yanıldığımda hoşgörü ile karşılandığıma inanıyorum. () () () () ()
18. Yeni fikirlerime karşı almış olduğum olumlu eleştirilerle kendimi geliştirdiğime inanıyorum. () () () () ()
19. Takdir ve fark edildiğime inanıyorum. () () () () ()